

Abstract

RhetoricaScandinavica, ISBN 1397-0534

No 59, 2011, pp 83-118

Publisher: Retorikförlaget AB

Author Merete Onsberg, Christian Kock, Charlotte Jørgensen, Copenhagen University.

Title "Public Debate – Norms and Practices: The Danish Prostitution Debate as a Case in Point" [Offentlig debat: normer og praksis – med den danske prostitutionsdebat som eksempel].

Abstract The three papers in this issue by Merete Onsberg, Christian Kock, and Charlotte Jørgensen form a thematic unit. They spring from the research initiative "Public Debate" in the Rhetoric Section at the University of Copenhagen. The papers were originally presented at the Fourth Nordic Conference on Rhetoric at Södertörn University, Oct. 6-8, 2010 and have been expanded and revised. The common aim of the three papers is to elucidate typical features of public debate on important social issues, and they do this by focusing on the current Danish controversy on prostitution – an issue that has generated heated debate in recent years. The first paper, by Merete Onsberg, uses a corpus of debate pieces from newspapers to identify typical features of the debate, pointing out, among other things, that ample use of pathos appeals is accompanied by confusion regarding factual information. The second paper, by Christian Kock, looks specifically at typical argumentative 'misdemeanors' prominent in the debate, relating these to a sketch of a general normative theory of public deliberative debate. The third paper, by Charlotte Jørgensen, illustrates a normative approach to

public debate through an extended analysis of two debate texts that both represent the same standpoint, but of which one instantiates several unproductive misdemeanors, while the other, by and large, may be seen as a productive and commendable contribution to public debate.

.

Keywords Rhetoric, public debate, prostitution, argumentation, norms, the dialectical tier, dialectical obligations, audience, fallacy, analogy, straw man, motives, ad hominem, slippery slope, Aristotle, Perelman, Walton, Dryzek, Isaiah Berlin.

Offentlig debat: normer og praksis

- med den danske prostitutionsdebat som eksempel

De tre artikler i dette nummer af Merete Onsberg, Christian Kock og Charlotte Jørgensen udgør en tematisk helhed. De er udgået fra forskningsprojektet "Offentlig debat" ved Afdeling for Retorik på Københavns Universitet. Artiklerne blev oprindeligt præsenteret ved den Fjerde Nordiske Retorikkonference på Södertörn Högskola 6.-8.10.2010 og er her udvidet og bearbejdet. De tre artiklers fælles formål er at belyse typiske egenskaber ved offentlig debat om vigtige sociale emner. For at gøre dette fokuserer de på den aktuelle danske diskussion om prostitution – et spørgsmål der har skabt ophedet debat i de sidste år. Den første artikel (af Merete Onsberg) bruger et korpus af debatindlæg fra aviser til at påpege typiske træk ved debatten, og den påpeger blandt andet at en udstrakt brug af pathos går hånd i hånd med uklar forståelse af faktuelle forhold. Den anden artikel (af Christian Kock) ser nærmere på typiske argumentative 'uskikke' i debatten og skitserer i tilslutning dertil en generel normativ teori om offentlig deliberativ debat. Den tredje artikel (af Charlotte Jørgensen) illustrerer en normativ tilgang til offentlig debat gennem en indgående analyse af to debattekster der har samme standpunkt. Men hvor den ene eksemplificerer en række uproduktive uskikke, kan den anden stort set betragtes som et produktivt og anerkendelsesværdigt bidrag til en offentlig debat.

*Merete Onsberg er lektor i retorik, Institut for Medier,
Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet
E-post: onsberg@hum.ku.dk*

Merete Onsberg:

Den danske prostitutionsdebat: Et signalement

”Representative democracy and the deliberative system make rhetoric necessary. But its well-known hazards remain. So we still need some way to sort defensible uses of rhetoric from undesirable uses.” Sådan indleder politologen John Dryzek sin diskussion af normer for en offentlig deliberativ debat. Det er interessant at han, som en førende tænker og forsker inden for retningen ’deliberative democracy’, eksplicit anerkender retorikkens nødvendighed – og at han samtidig anlægger en normativ betragtning der skelner mellem ’forsvarlig’ og ’uforsvarlig’ retorik. Selv mener han at en forsvarlig retorik må dreje sig om en kommunikation som ikke er koerciv, men som får modparten til at tænke, og som får indordnet specielle interesser under mere generelle principper.¹ På linje hermed indtager Christian Kock et pragmatisk standpunkt idet han hylder en frugtbar uenighed under forudsætning af at det gavner samfundet som helhed: ”For at man kan have en meningsfuld politisk debat må der være *uenighed* om de styrende værdier, dvs. om hvor man vil hen; men der skal gerne være *enighed* om fakta, dvs. om hvor man er. Ellers taler man i blinde når man diskuterer i hvilken retning man skal gå.”² Det der interesserer os og afgør vores valg, er vores opfattelse af værdier, siger en anden retoriker, Karl Wallace: ”values sustain interest until the decision is made and the problems resolved. After the decision has been taken, they endow it with significance.” Men retoren må underkaste sin diskurs visse standarder, blandt andet må vedkommende ”decide whether or not he is technically equipped to act. Often he is confronted with the

1 John S. Dryzek, ”Rhetoric in Democracy: A Systemic Appreciation”, *Political Theory* 38(3) (2010), side 327.

2 Christian Kock, *De svarer ikke. Fordummende uskikke i den politiske debat* (København: Gyldendal. 2011) side 54.

simple yet profound question: Do I know enough about the act to do well?”³ Jeg mener som Dryzek at den offentlige deliberative debat er nøje knyttet til retorik. Desuden må den retoriske diskurs formidle den viden om emnet der er nødvendig i situationen, som Kock og Wallace er inde på.

Den offentlige deliberative debat om prostitution i Danmark er et eksempel på en debat som dårligt kan opfylde de krav til debatten som er skitseret ovenfor. Tværtimod kan debatten om prostitution opvise eksempler på uvidenhed, misforståelser og en hel række argumentatoriske uskikke.⁴ Som det vil fremgå af det følgende, er prostitution åbenbart et emne som får såvel øvede som uøvede debattører til at udtale sig uden at have tilstrækkelig viden om sagens fakta.

Det generelle indtryk af den omfattende danske prostitutionsdebat er at der skrives og tales direkte på følelser og værdier, ofte uden særlig tanke for modtagerne; man må have luft for sine følelser og meninger. I 2009 var der for eksempel 1674 avisartikler og tv-indslag om emnet. Hvis man korrigerer tallene ved at se bort fra en særlig celeberrettsag om rufferi, kommer man frem til at der gennemsnitlig har været 19 indlæg om emnet pr. uge.⁵ Når man sammenholder dette med hvor få der egentlig er indblandet direkte i prostitution som henholdsvis prostitueret og kunde, er tallene sigende for det brede og hede engagement som emnet vækker.

I det følgende vil jeg redegøre for nogle gennemgående, karakteristiske træk ved den danske prostitutionsdebat idet jeg hovedsageligt henter mine eksempler fra de skrevne medier, nærmere bestemt de større danske aviser i månederne maj-september 2009. Korte tekster som læserbreve er i hovedsagen valgt fra i eksempelmaterialet. Jeg sammenholder debatindlæggene med de faktiske oplysninger om prostitution som findes i materiale fra Socialministeriet. Men først vil jeg ridse den danske kontekst op.

Lov og tal

Prostitution er ikke forbudt i Danmark, men er alligevel ikke anerkendt som et erhverv. Som det anføres i debatten, kan man ikke som skoleelev komme i praktik på en massageklinik eller som arbejdsløs i arbejdstilbud samme sted.⁶ Det stiller de prostituerede i en mærkelig situation. På den ene side har de en lovlig indkomst som de skal betale skat af, på den anden side kan de ikke blive medlem af en arbejdsløshedskasse og på den måde spare op til eventuel efterløn.⁷ Et andet problem er rufferiloven, for i princippet må ingen eje en massageklinik hvor andre lejer sig ind, hvilket i øvrigt også stiller en hel del hoteller i et gråt område. Det diskuteres ligeledes om for eksempel *Ekstra Bladet* med sine mange prostitutionsannoncer kan anklages for at opfordre til usædelighed, hvilket ikke er lovligt.

3 Karl R. Wallace, *Understanding Discourse. The Speech act and Rhetorical Action* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1970) side 80 og 94.

4 Jeg vælger på linje med Christian Kock at tale om *uskikke* i stedet for *fallacies*.

5 Servicestyrelsen, *Prostitution i Danmark. Årsrapport 2009* (København, 2010) s. 24.

6 I Danmark taler man sjældent om bordel, men om massageklinik.

7 Nell Rasmussen, *Prostitution i Danmark*.

Der findes forskellige former for prostitution hvoraf gade- og klinikprostitution er de former der oftest debatteres, og som man regner med omfatter flertallet af prostituerede, i 2008-09 opgjort til henholdsvis 1141 og 3317. Hertil kommer et betydeligt 'mørketal' alene fordi det er svært at opgøre tallet. Tallet er hovedsageligt fremkommet ved at tælle annoncer i aviser, men tallet bliver mangelfuldt fordi de fleste mandlige prostituerede annoncerer på nettet og dermed falder uden for denne opgørelse. Derfor taler jeg her om kvindelige prostituerede.

Både blandt gade- og klinikprostituerede findes der et stort antal kvinder fra andre lande. Antallet på landets registrerede massageklinikker fordeler sig på 23% danske, 37% thai og 29% fra det øvrige udland, mange fra det tidligere Østeuropa (11% ikke optalt).⁸

Debattens aktører og tone

Hvem deltager i debatten? Det gør almindelige mennesker, de professionelle aktører – altså dem med særligt kendskab til området – og dem man kunne kalde de professionelle debattører, herunder politikere. Blandt politikere er der både dem der er valgt, og dem der er på valg, for både valget til EU-Parlamentet (7. juni) og valget til kommunalbestyrelserne (17. november) er fremtrædende i debatten. Der er tydeligvis en hel del 'valgfæsk' i debatten om prostitution med stærke pathosappeller og hårdtpumpede sammenligningsargumenter.

Et meget håndfast eksempel er at da det blev kendt at Socialdemokraterne på deres kongres den 25.-27. september i Aalborg ville fremsætte et forslag om at kriminalisere prostitutionskunden, kom der virkelig gang i debatten. De fleste af de indlæg der udgør mit materiale, udtrykker sig for eller imod forslaget om at kriminalisere prostitution. Med følgende pathosappellerende anaforer indleder folketingskandidat for Socialdemokraterne Pernille Rosenkrantz-Theil og næstformand i Socialdemokraternes ungdomsafdeling Cæcilie Crawly deres indlæg: "På en helt almindelig dag, mens madpakken spises, og aftensmaden tilberedes, vil 5.500 kvinder sælge deres krop. På en helt almindelig dag vil endnu en prostitueret blive udsat for vold. På en helt almindelig dag vil 90% af de prostituerede ønske, at de aldrig var begyndt. På en helt almindelig dag vil tidligere prostituerede leve med fysiske og psykiske ar på sjælen." Så følger dette sammenligningsargument: Ligesom der er nogle der ikke får mén efter at have arbejdet med asbest, er der nogle der ikke får mén af at have været prostitueret. Men alligevel bør vi lovgive imod prostitution ligesom vi lovsikrer arbejdsmiljøet imod arbejde med asbest.⁹ Med hensyn til de tal der nævnes i indlægget, er antallet af prostituerede rundet op og er muligvis sandsynligt, men de 90% der skulle fortryde, er der mig bekendt ingen undersøgelse der bakker op. Indlægget kan ses som udtryk for det Gutmann og Thompson kalder *moralisme* og *paternalisme*. Gutmann og Thompsons eksempel er rugemødre, men

8 Servicestyrelsen, *Prostitution i Danmark*. Årsrapport.

9 *Jyllands-Posten* 27.7.2009. Forslaget om at kriminalisere prostitutionskunden blev vedtaget på kongressen.

mange af de registrerede meninger kunne også passe på prostitution, hvilket de også selv nævner. Moralisterne mener at det at være rugemoder er nedværdigende og umenneskeliggørende; det er simpelt hen ikke moralsk rigtigt at have rugemødre. Paternalisterne mener at brug af rugemødre er moralsk forkasteligt af hensyn til kvinden der lægger krop til.¹⁰ Til de prostituerede der påstår at de er tilfredse med deres valgte metier, siger paternalisterne at de ikke ved hvad der tjener deres eget bedste.

Prostituerede der er tilfredse med deres arbejde, beskriver selv prostitution som arbejde på linje med en damefrisørs eller en fysioterapeuts. Modstandere af prostitution, især af paternalistisk observans, sammenligner heroverfor prostituerede med slaver og ofre. De tilfredse prostitueredes analogiargument slår på tjenesteydelsen som det fælles element, mens paternalisternes argument især slår på at den prostituerede underkaster sig kunden ved at sælge sin krop og derfor mister selvbestemmelsesretten. Om analogiargumenters kraft siger Walton:

Arguments from analogy are often extremely powerful forms of persuasion to a particular audience because they can compare an issue to something the audience is very familiar with or has very positive feelings about. Arguments based on analogies are a form of plausible reasoning. Two situations may be similar og dissimilar in indefinitely many respects, which could be cited. But if a relevant similarity is cited, it may be used to shift the burden of proof in an argument.¹¹

Walton gør her opmærksom på at selv om det normalt påhviler den part der vil ændre status quo, at argumentere for sin sag, altså i dette tilfælde dem der går ind for et forbud, kan analogiargumenter flytte byrden over til den anden part. Denne bliver så at sige pålagt at gendrive at det forholder sig sådan som analogiargumentet foreskriver. For eksempel ser man ofte analogiargumentet at prostituerede er som slaver, og da slaveri er forbudt, burde sexkøb også forbydes. Hvis modparten skulle være enig i at man kan sammenligne prostitution med slaveri, lægges der op til at denne part må argumentere for at der ikke skal lovgives på området. I virkeligheden ville modparten dog højst sandsynligt benægte sammenligningen og argumentere med at prostitution er den prostitueredes eget frie valg.

Blandt de professionelle aktører med særligt kendskab til emnet høres en ny stemme, nemlig Susanne Møller, som er talskvinde for Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO).¹² Susanne Møller deltager meget aktivt i debatten og er til forskel for mange andre debattører oftest særdeles velunderrettet om sagens fakta. En kandidat til borgerrepræsentationen i København for Socialistisk Folkeparti førte for eksempel en oplysning til torvs gående ud på at ni ud af ti prostituerede fik arbejds-

10 Amy Gutmann & Dennis Thompson, *Democracy and Disagreement* (Cambridge & London: The Belknap Press of Harvard University Press) 1996, side 230-272.

11 Douglas N. Walton, *Informal Logic. A Handbook for Critical Argumentation* (Cambridge, New York, Port Chester, Melbourne: Cambridge University Press) 1989, 256.

12 Foreningens årsberetning 2009 angiver 85 medlemmer pr. 31.12.2009. I *Politiken* 10.11.2010 oplyser Susanne Møller medlemstallet som 167.

skader som slidgigt i ryg og albue. Dette havde hun fra Servicestyrelsens rapport.¹³ Et par dage efter påpegede Susanne Møller i samme avis at det var oplysninger Servicestyrelsen senere selv havde trukket tilbage.¹⁴ Det er kendetegnende for Susanne Møller at hun nedtoner prostitutionsrådets pathosappel ved at bruge logosargumentation. Hun protesterede for eksempel i et debatindlæg over at alle i prostitutionsmiljøet blev skåret over én kam.¹⁵ Én ting var at jage bagmænd, noget andet lovligt arbejdende prostituerede.¹⁶ Susanne Møller er desuden en af de få i debatten der synes bevidst om modtagerne.

Dryzek skelner mellem retorik der er henholdsvis *bonding* og *bridging*. Når man 'bonder', henvender man sig til dem der mener det samme som én selv, og lægger afstand til de andre, mens man forsøger at inkludere anderledes tænkende når man 'bridger'.¹⁷ Susanne Møller gør det sidste. Hun er blevet en markant stemme i debatten fordi hun holder sig til fakta og argumenterer både neddæmpet og insisterende.

De professionelle aktører omfatter foruden de prostituerede selv også eksperter med særligt kendskab til prostitution. Til denne gruppe må man regne kønsforsker ved Roskilde Universitets Center, Kenneth Reinicke. Han er en af de få der tager de mandlige kunders stilling op. Han efterlyser mændenes stemme i debatten og fokuserer på følgende spørgsmål som ikke diskuteres så meget: "Altså, hvorfor dominerer kvindernes og mændenes ret til at sælge over mændenes ret til at købe? For det er jo næsten udelukkende mænd, der køber sex. Det er en vigtig pointe." Videre siger han: "Selv om mænd udgør eksistensbetingelsen for de prostituerede, er mænd stort set ikke til stede i debatten om prostitution. Det er kulturelt grænseoverskridende at sætte fokus på mænds seksualitet og i særdeleshed den mandlige seksualitet i forbindelse med køb af sex. Der ligger en stor udfordring i at dreje diskussionen i den retning."¹⁸ Kønsforskerens indlæg er som helhed ganske afbalanceret, et sjældent træk ved debatten.

Ud over de stærke følelsesappeller og skæve sammenligningsargumenter møder man også tendensen til at tillægge modparten slette motiver.¹⁹ En debattør fra segmentet 'almindelige mennesker' mener for eksempel at sex er en urdrift, men ikke en menneskeret, og henviser til undersøgelser af prostitutionskunder der viser at de "ikke er stakkels single mænd, som ikke kan få deres lyst styret andre steder, men derimod gifte mænd, som af rent tidsfordriv mener, det er i orden at købe et andet menneskes krop i ny og næ."²⁰ Hvor ved hun fra at gifte mænd går til prostituerede af "rent tidsfordriv"?

Det er åbenbart en debat hvor det ikke er let at være nuanceret. Som konsulent,

13 *Jyllands-Posten* 5.8.2009.

14 *Jyllands-Posten* 8.8.2009.

15 Jævnfør Christian Kock nedenfor.

16 *Randers Amtsavis* 23.6.2009.

17 John S. Dryzek, "Rhetoric in Democracy: A Systemic Appreciation", side 328. Om stemmesamlende og -flyttende retorik se Charlotte Jørgensen, Christian Kock & Lone Rørbech, *Retorik der flytter stemmer* (Ödåkra, Retorikforlaget) 2011.

18 *Politiken* 26.8.2009.

19 Jævnfør Christian Kock nedenfor.

20 *Berlingske Tidende* 30.9.2009.

sociolog Claus Laurtrup påpeger, er det svært at sige at man er imod et forbud uden at man straks bliver anset for at gå ind for ”prostitution, kvindehandel og vold mod kvinder.”²¹ Laurtrup mener ikke at et forbud vil afskaffe prostitutionen og bruger en analogi med rydningen af Pusher Street på Christiania (hvor der blev solgt hash): Det fik ikke folk til at holde op med at ryge hash, og et forbud vil ikke få prostitutionen til at forsvinde. Det vil kun gøre den mere lyssky og dermed gøre de prostituerede afhængige af bagmænd. Og argumentet om at Danmark bliver ’Nordens bordel’ hvis vi ikke følger de andre nordiske lande og kriminaliserer prostitutionskunderne, holder ikke, for selv om tallene fra Sverige er uklare, ser det ikke ud til at der er blevet færre kunder. I et andet indlæg gendriver han argumentet om at Nordjylland skulle have oplevet en stigning af norske prostitutionskunder efter det norske forbud; stigningen var allerede indtruffet *inden* forbuddet blev gennemført.²²

I modsætning hertil mener formanden for Socialdemokraternes ungdomsafdeling at København forvandles til ”Nordens Bangkok, et mekka for vandle mænd og deres åbenlyse udnyttelse af unge kvinder.”²³ Formandens argument kan enten karakteriseres som et *slippery slope*- eller et *domino*-argument. Den første type bygger på at hvis man har sagt A, må man også sige B – at det går fra ”bad to worse”, og at ingen ved hvor det ender. Domino-argumentet bygger på en kædereaktion der ender med et frygteligt resultat.²⁴ I dette tilfælde argumenteres der med at hvis Danmark ikke gennemfører et forbud mod prostitution som Norge og Sverige, vil København ende som syndens hule. Når der ikke gives en plausibel årsagsforklaring på hvorfor det vil gå sådan, er det snarere en måde at skræmme modparten på, der må karakteriseres som en argumentatorisk uskik.

Som en af de få beskæftiger Laurtrup sig også med kunderne. Det er faktisk en skævvridning af prostitutionsdebatten at kunderne er tavse og ikke tilstedeværende hvis man anskuer debatten som deliberativ diskurs hvor alle interessenter bør høres. Ifølge Laurtrups undersøgelser kunne forklaringen på at forbuddet ikke synes at påvirke kunderne særlig meget, være at de allerede føler sig kriminaliserede.²⁵ Laurtrups forslag er at ændre folks holdninger til prostitution i stedet for at forbyde det, og han opfordrer til at debatten føres med fornuften, altså en appel til logos. Men når han langer ud efter ”de veluddannede kvinder, som støtter et forbud” og mener ”[d]et er foruroligende, at Socialdemokraterne, herunder ikke mindst de unge kvinder i partiet, lader følelserne herske på bekostning af fornuften” – ja, så bruger han vel selv en følelsesappel?²⁶

Dette eksempel viser at debatten om prostitution helt legitimt bevæger sig inden for alle tre appelformer; problemerne opstår hvor de ikke afbalanceres og for

21 *Politiken* 3.7.2009.

22 *Politiken* 25.9.2009.

23 *Politiken* 1.7.2009.

24 Douglas N. Walton, *Informal Logic. A Handbook for Critical Argumentation*, side 263-269 og Frans H. Van Eemeren & Rob Grootendorst, *Argumentation, Communication, and Fallacies. A Pragma-Dialectical Perspective* (Hillsdale, Hove & London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers)1992, 164.

25 *Politiken* 1.7.2009.

26 *Politiken* 25.9.2009.

eksempel kun pathos hersker. Der er ikke tale om en debat hvor man nødvendigvis skal opnå konsensus, men hvor man skal kunne forstå og respektere hinandens standpunkter. Det sidste kniber det med. For eksempel tages Laurtrups tal om kunderne op af ”Redens” henholdsvis leder og bestyrelsesformand.²⁷ De læser hans tal og argumentation som Fanden læser Biblen. De siger for eksempel ”Men skal et u hensigtsmæssigt fænomen som prostitution opretholdes, fordi 14% af danske mænd stadig lever højt på tanken om at det er deres ret at have sex med et andet menneske? Og hvis ikke hun vil frivilligt, jamen så kan man da bare købe en i 20 minutter.”²⁸ Men Laurtrups undersøgelse viste jo at godt nok havde 14% af danske mænd haft en eller anden form for erfaring med prostitutionskøb, men kun 1/3 af dem var regelmæssige brugere. Laurtrups forsøg på at nuancere debatten gør Redens repræsentanter sig lystige over og siger at han nu vil gøre kunderne til ofre og stakler. Et argument der minder om et *slippery-slope*-argument som er absurd og et eksempel på den usik at tillægge modparten langt videregående argumenter end modparten i virkeligheden har.

Trafficking som eksempel på afsporing af debatten

En særlig gruppe udenlandske prostituerede er ofrene for den såkaldte trafficking, altså handlede kvinder. Nogle af dem er prostituerede mod deres vilje, andre forsøger frivilligt på denne måde familien i hjemlandet.

Som debattør bør man vide at det er forbudt at købe sex såvel hos en person under 18 år som hos en handlet kvinde. Ikke desto mindre er der stor forvirring at spore i debatten, hvor især en del politikere udtaler sig om de handlede kvinder. For politikerne er trafficking med sine internationale tråde et godt emne i forbindelse med valget til EU-Parlamentet og samtidig en oplagt mulighed for at stive deres ethos af. Klaus Kjølner opregner fem dyder som politiker slår på, og som kendetegner en politikers image: Ærlighed, idealisme, teknisk dygtighed, indre sammenhold og evne til selvkritik.²⁹ Det er især de tre første politikere prøver at bruge i debatten om handlede kvinder, men da deres faktuelle viden er mangelfuld, kan man ikke sige at deres indlæg er præget af teknisk dygtighed. En EU-kandidat fra det liberale parti Venstre vil for eksempel gerne demonstrere det rette sindelag: ”I Venstre tror vi på alle menneskers frie ret til at forme deres eget liv. Derfor skærer det i hjertet, når afrikanske og østeuropæiske kvinder blive[r] solgt til prostitution – umyndiggjort som vor tids slaver.”³⁰ Ved første øjekast ser udtalelsen medfølelse og sympatisk ud, men i virkeligheden er der jo tale om et kriminelt og indviklet forhold – og derfor bliver udtalelsen tom for politisk indhold. Politikeren *føler* hvor der er behov for *handling*.

27 Reden er navnet på KFUKs væresteder i København, Aarhus og Odense for gadeprostituerede.

28 *Politiken* 9.7.2009.

29 Klaus Kjølner, *Gode grunde? Introduktion til argumentationsanalyse*. Elevhæfte. (København: Gjellerup, 1980), side 85.

30 *Jyllands-Posten* 6.6.2009.

Den konservative EU-kandidat Bendt Bendtsen lover at styrke kampen mod kvindehandel. Han nævner at man vurderer at der er omkring 2500 prostituerede af udenlandsk herkomst i Danmark.³¹ I sammenhængen får han det til at se ud som om disse 2500 alle er handlede kvinder, men det drejer sig om det totale antal udenlandske kvindelige prostituerede man regnede med på det tidspunkt. Mange af disse kvinder opholdt sig fuldt lovligt i Danmark. Efter sigende anbefaler FN i øvrigt at prostitution ikke kriminaliseres netop af hensyn til migrantprostituerede.³²

At der er problemer med handlede kvinder i Danmark, er indlysende. Det forvirrer mange at undersøgelser viser at nogle af disse kvinder ”ikke vurderer en hjemsendelse som et bedre eller et reelt alternativ til prostitution i Danmark.”³³ Det man kunne ønske, var at debattørerne vidste at trafficking er en speciel del af hele prostitutionsmarkedet så de ikke blandede det ind i de andre former for prostitution. To EU-kandidater fra det venstreorienterede parti Socialistisk Folkeparti udfordrer for eksempel Bendtsen til at kriminalisere sexkunder i alle EU-lande, men når det drejer sig om handlede kvinder, er det jo altså allerede forbudt. Når trafficking trækkes ind i prostitutionsdebatten, afspores den let, og derfor burde trafficking debatteres som et emne for sig der omhandler flere grupper end prostituerede som for eksempel tvangsarbejdere. Trafficking involverer foruden prostitutionslovgivningen også indvandrerlovgivning samt opholds- og arbejdstilladelse.

Fronterne trukket op

I det følgende vil jeg se på nogle forskellige argumenttyper og positioner at argumentere ud fra.

I debatten tillægges modparten ofte alle mulige dårlige motiver for at mene noget andet end debattøren selv. I en debat er *ad hominem*-argumenter fra et retorisk synspunkt ikke i sig selv dårlige: ”The key to evaluating the soundness of *ad hominem* arguments is context, which is a rhetorical concern rather than a strictly logical one. One must judge whether an *ad hominem* argument is relevant within its context.”³⁴ Men problemet er netop at argumenterne her bruges fuldstændig irrelevant. Her må blandt andre Mette Frederiksen fra Socialdemokraterne holde for. Ved Socialdemokraternes kongres var hun interessant nok ikke blandt forslagsstillerne om at kriminalisere sexkunden, men hun havde længe gået ind for forslaget, og da hun har let adgang til medierne, kom hun til at stå for forslaget. I et indlæg hedder det om hende: ”Når hensigten er god, er alting godt. Det har altid været devisen i hendes unge politiske liv. Sammen med mottoet: Bare jeg skriger højest, skal jeg nok få ret.”³⁵ Hendes meningsfæller kaldes ”Mette Frederiksen-feministerne”.³⁶ I en lat-

31 *Berlingske Tidende* 14.5.2009.

32 Melissa Ditmore, ”In Calcutta, Sex Workers Organize”, i Patricia Ticineto Clough (ed.) with Jean Halley: *The Affective Turn*. (Durham & London: Duke University Press. 2007), side 170-186.

33 Servicestyrelsen, *Prostitution i Danmark*. Årsrapport. s. 13.

34 Walter S. Minot, ”A Rhetorical View of Fallacies: Ad Hominem and Ad Populum”, i *Rhetoric Society Quarterly* 11 (1981), side 228.

35 *Jyllands-Posten* 29.9.2009.

36 *Jyllands-Posten* 25.7.2009.

terliggende kommentar udnævnes hun sarkastisk til en af ”landets førende intellekter”.³⁷ Dan Tschernia, lederen af en tv-kanal, har åbenbart også udtalt sig imod prostitution; om ham hedder det at han ”bare kan slå en knude på sine ædlere dele, hvis han har sådan et problem med prostitution.”³⁸

Også ad absurdum-argumenter findes, for eksempel ”Næste gang vil Socialdemokraterne vel have smør og bøffer forbudt, fordi det feder.”³⁹ I samme indlæg siges det at man ”skulle tro, at Socialdemokraterne ønsker et big brother-samfund med alle de forslag om forbud, de barsler med.” Der er en generel tendens til at forstørre modpartens standpunkter og tillægge dem videre rækkevidde end de oprindelig har.⁴⁰

Hos en del debattører der er *for* et forbud mod sexkøb, indrømmes det at et forbud ikke vil afskaffe prostitution, men det vil have en vigtig *signalfunktion*. Der kan eventuelt komme yderligere sociale foranstaltninger på tale, men kun yderst sjældent overvejes økonomiske omkostninger her. Tilsvarende påstår debattører der er *imod* et forbud, at et forbud ikke vil hjælpe de prostituerede, men være et eksempel på *symbolpolitik* af værste skuffe, det vil sige en tom erklæring uden indhold, for prostitutionen vil fortsætte. Et forbud ville give moralister og paternalister en tilfredsstillelse af at have handlet, mens deres modstandere bedømmer handlingen som en tom gestus fordi den ikke løser problemet. Ifølge Gutmann og Thompson påhviler det moralisterne og paternalisterne at vise at et lovforslag blandt andet ikke forårsager ”greater social harm.”⁴¹ Jeg mener det især er dette der bliver angrebet, når et forbud kaldes symbolpolitisk: Et forbud vil ikke have den ønskede virkning, tværtimod vil forholdene for de prostituerede blive værre.

Som det allerede er fremgået, er *analogier* blandt de vigtigste argumenttyper. Debattører der går ind for et forbud mod sexkøb, argumenterer også med andre ting der er forbudt, men ikke forsvundet, som for eksempel drab og tyveri. Den anden side finder analogier i andre farlige ting som *ikke* forbydes som for eksempel forskellige sportsgrene og opdagelsesrejser.

Begge fronter bruger undertiden *enkelstående tilfælde* som for eksempel tidligere eller nuværende prostitueredes selvbiografier. Selvbiografierne siger ikke andet end det den respektive side ønsker at høre, og brugt i de konkrete argumenter vil jeg bedømme dem som en induktiv fejlslutning, en overgeneralisering. Desuden bruges referencer til *autoriteter*. De der går ind for et forbud, henviser typisk til de andre nordiske lande, den anden side til Tyskland og Holland. Endelig behandler begge sider prostitution som valg. Imod-siden ser et frit valg for den prostituerede, for-siden ser intet frit valg, men et ’valg af tvang’.

Konklusion

Det er kenetegende for den danske prostitutionsdebat at så mange deltager i

37 *Berlingske Tidende* 6.7.2009.

38 *Ekstra Bladet* 3.8.2009.

39 *Ekstra Bladet* 4.7.2009.

40 Jævnfør Christian Kock nedenfor.

41 Amy Gutmann & Dennis Thompson, *Democracy and disagreement*, side 255. Det skal bemærkes at forfatternes målestok udgøres af John Stuart Mills definition af den personlige frihed.

debatten om et emne som kun direkte berører en lille del af befolkningen. Der er tale om en omfattende ikke koerciv deliberativ form for debat hvor kun en enkelt part ikke er repræsenteret, nemlig kunderne. Deltagere der har lyst, kan komme ret let til orde idet aviserne synes at optrykke en bred vifte af indlæg. Det er i sig selv positivt set fra et demokratisk og retorisk synspunkt, men det indebærer risici for unyttig argumentation præget af uvidenhed og uskikke.

Naturligt nok er indlæggene i prostitutionsdebatten af forskellig karakter. Det er især blandt de professionelle aktører, dem med kendskab til emnet, at der argumenteres bedst og mest imødekommende over for modstandere. Men det er som om faktuelle oplysninger ikke har den ønskede effekt. Almindelige mennesker og politikere har en tendens til at udtale sig uden tilstrækkelige viden om emnet og ofte uden bevidsthed om modtagerne. Uvidenheden medfører blandt andet at emnet forbliver ufokuseret, og den manglende modtagerbevidsthed medfører at der 'prækes for de frelste'.

De fleste indlæg er præget af pathos. Det er ikke i sig selv et problem, men når denne pathosappel tilsidesætter logos og faktuel viden, tilsidesætter den også dømekraften fordi man lægger sig fast på sit synspunkt uden tanke for modparten. Der ved sættes den deliberative afvejning af synspunkter ud af kraft. Således får borgerne ikke det oplyste grundlag at træffe beslutning for eller imod et forbud mod sexkøb.

Litteratur

- Ditmore, Melissa. "In Calcutta, Sex Workers Organize", i: Patricia Ticineto Clough (ed.) with Jean Halley: *The Affective Turn*. Durham & London: Duke University Press, 2007, 170-186.
- Dryzek, John S. "Rhetoric in Democracy: A Systemic Appreciation", in *Political Theory* 38, 2010, 319-339.
- Emeren, Frans H. van & Rob Grootendorst. *Argumentation, Communication, and Fallacies. A Pragma-Dialectical Perspective*. Hillsdale, Hove & London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1992.
- Gutmann, Amy & Dennis Thompson. *Democracy and disagreement*. Cambridge & London: The Belknap Press of Harvard University Press, 1996.
- Jørgensen, Charlotte, Christian Kock & Lone Rørbech. *Retorik der flytter stemmer. Hvordan man overbeviser i offentlig debat*. Ödåkra: Retorikforlaget, 2011 [1994].
- Jørgensen, Chalotte & Merete Onsberg. *Praktisk argumentation*. København: Nyt Teknisk Forlag, 2008; også på svensk: *Praktisk argumentation. Grundbok i retorisk argumentation*. Åstorp: Retorikförlaget, 2008.
- Kjøller, Klaus. *Gode grunde? Introduktion til argumentationsanalyse*. København: Gjellerup, 1980.
- Christian Kock. *De svarer ikke. Fordummende uskikke i den politiske debat*. København: Gyldendal, 2011.
- Minot, Walter S. "A Rhetorical View of Fallacies: Ad Hominem and Ad Populum" i: *Rhetoric Society Quarterly* 11, 1981, 222-235.
- Rasmussen, Nell. *Prostitution i Danmark*. København: Servicestyrelsen, Socialministeriet, 2007. Servicestyrelsen. *Prostitution i Danmark. Årsrapport 2009*. København: Socialministeriet, 2010.
- Wallace, Karl R. *Understanding Discourse. The Speech act and Rhetorical Action*. Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1970.
- Walton, Douglas N. *Informal Logic. A Handbook for Critical Argumentation*. Cambridge, New York, Port Chester, Melbourne: Cambridge University Press, 1989.

*Christian Kock er professor i retorik, Institut for Medier,
Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet
E-post: kock@hum.ku.dk*

Christian Kock:

Retoriske uskikke i offentlig debat

- illustreret med eksempler
fra prostitutionsdebatten

Prostitutionsdebatten i Danmark har, som det fremgår i Merete Onsbergs artikel ovenfor, været præget af stærke følelser. Derfor kan sådan en debat blandt andet ses som en anledning til at overveje hvorvidt og hvordan følelser har en legitim plads i en debat. Og generelt kan man se den som eksempel-materiale til en diskussion af normer for retorikken i offentlig debat. Kan sådanne normer meningsfuldt opstilles? Er de påkrævede? Hvad skulle de bestå i? Hvilken underliggende hensigt skulle de tjene? Disse spørgsmål vil jeg belyse i denne artikel. Jeg vil især se på manøvrer og strategier der vedrører debattørers diskursive adfærd over for debatmodstandere(n) og disses udsagn.

Det er vigtigt, mener jeg, at skelne mellem to niveauer i offentlig debat og at være opmærksom på dem begge: dels det niveau der vedrører debattørers egne argumenter, dels det der vedrører hvad de siger til modpartens argumenter og modargumenter, og om modparterne i det hele taget. Den 'informelle logiker' Ralph Johnson kalder det første af disse niveauer for "the illative core". Det kan oversættes som 'den inferentielle kerne' (*il-lative* kommer jo af *in-fero*); dette niveau svarer til Toulmins *data* eller *grounds*. Det andet niveau kalder Johnson "the dialectical tier".¹ Jeg foreslår *det dialektiske niveau*. Det er efter min opfattelse hér man finder flest eksempler på de adfærdstyper i offentlig debat som jeg kalder *uskikke* – altså debatadfærd som er kritisabel.

Jeg foreslår ordet 'uskikke' frem for det hyppigt anvendte ord 'fallacies', selvom man kunne tro at de to betegnelser dækker det samme, og hvorfor så anvende en ny

1 Ralph Johnson, *Manifest Rationality: A Pragmatic Theory of Argument* (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000), 129ff.

betegnelse? Jeg mener at 'fallacies' har været et miskrediteret fagligt begreb siden Carl Hamblins *Fallacies* fra 1970. Bogen kritiserede den gennem århundreder opbyggede 'fallacy'-lære for at være en usystematisk rodekasse, hvor kritisable argumentationsmanøvrer af vidt forskellige typer blev slået sammen under ét begreb. Douglas Walton og John Woods tog i en serie artikler omkring 1980 fat på at gøre noget ved dette med den såkaldte 'Woods-Walton Approach' til 'fallacies', og Walton udviklede i 80'erne sin egen tilgang til emnet under inspiration af den hollandske pragma-dialektiske skole inden for argumentationsteori, der anser 'fallacies' for at være argumentative *sproghandlinger* som modvirker samtalelsens formål: at nå til enighed (se blandt andet van Eemeren & Grootendorst, 1992). Walton opererer dog med flere forskellige samtaletyper, hver med sit formål. Ud fra denne orientering har han skrevet en serie bøger og artikler om stort set alle de traditionelle 'fallacy'-typer; her anskues deres 'fejlagthighed' som noget relativt og graderet, afhængigt af samtaletyper, kontekst, med videre.

Disse forskellige bestræbelser vidner om at en 'fallacy'-lære, hvis begrebet skal fastholdes, må forsynes med et nyt og mere sammenhængende grundlag – og det er netop et sådant som både Walton og pragma-dialektikerne har forsøgt at levere ved at anskue 'fallacies' som samlebetegnelse for kontraproduktive eller kritisable (sprog)-handlinger. Jeg er for så vidt enig i at rette blikket i den retning – uskikke er jo også betegnelse for uheldige handlemåder. Men dels er jeg uenig især i pragma-dialektikernes formålsbestemmelse for argumentation (at man skal enes), dels mener jeg at selve termen 'fallacy' stadig associerer for meget til den traditionelle oversættelse 'fejlslutning', som om det altid var selve slutningen der var noget galt med (altså en logisk fejl). Jeg er optaget af at udvide synsvinklen for hensigtsmæssig og uhensigtsmæssig argumentationsadfærd til ikke blot at omfatte selve de argumenter en debattør selv præsenterer, men også spørgsmålet om hvorvidt han overhovedet præsenterer argumenter eller prøver at klare sig uden, og ikke mindst om hvordan han forholder sig til modparterne og deres argumenter – det man kan kalde debattørens dialektiske adfærd.

Deliberation er dialektisk

Når jeg lægger særlig vægt på den dialektiske adfærd, og på om debattøren svigter sine forpligtelser i 'dialektisk' henseende, er det fordi en debattør kun ved at forholde sig til kritik og modargumenter udviser egentlig *deliberativ* adfærd. Deliberation betyder jo 'afvejning' og fordrer at de betragtninger som kan gøres gældende på begge sider af en sag, 'opvejes' imod hinanden, eller bedre: sammenlignes. De der er tilhørere til politisk debat – altså borgerne/vælgerne – har brug for selv at foretage en sådan afvejning for at finde frem til en holdning i den givne sag, og hertil er det en afgørende nødvendig hjælp at debattørerne hver for sig giver deres bud på en reel afvejning – hvilket kræver at de forholder sig redeligt til kritik og modargumenter. Derved og kun derved kan borgerne få et optimalt grundlag for at foretage den afvejning de selv står over for.

Al tale om adækvat eller 'kritisabel' debatadfærd rejser spørgsmålet om hvilke

kriterier man anlægger, og hvilken teori disse kriterier bygger på – i sidste instans spørgsmålet om hvilke(n) hensigt eller funktion(er) vi ideelt set tillægger den offentlige debat, idet en forestilling herom må forudsættes for at konkret debat-adfærd kan evalueres. Jeg har netop antydnet at den funktion som offentlig politisk debat primært skal vurderes ud fra, er at tjene til vejledning for borgere/vælgere der på det bedst mulige grundlag vil vælge standpunkt i givne sager (derunder spørgsmålet om hvem de skal stemme på i parlamentsvalg og lignende).

I øvrigt vælger jeg nedenfor en 'induktiv' fremgangsmåde til at belyse hvad der ud fra denne grundopfattelse er ønskeligt, henholdsvis kritisabelt i offentlig debat. Jeg vil analysere konkrete debatuddrag der intuitivt opleves som eksempler på debat-'uskikke', og derfra udlede et normsæt og en teori som kan forklare at de gør det.²

Ikke-svar

Den dialektiske usik der logisk set bør nævnes først, er den simple at man ikke leverer noget svar overhovedet på et argument fra modstanderside – eller et 'indholdsløst' svar:

Vi ved godt, at modstanderne siger, at et konsekvent lovforbud blot skaber endnu mere kriminalitet. Og at den brutale undergrundsbranche blot rykker uden for myndighedernes kontrol. Men ærlig talt: Kan det blive værre?

Sådan skriver Peter Hummelgaard Thomsen fra Danmarks Socialdemokratiske Ungdom og Poul Nyrup Rasmussen, tidligere socialdemokratisk statsminister.³ De gengiver her to vigtige argumenter imod et prostitutionsforbud. Begge handler om et forbuds formodede *konsekvenser* (modsat deontiske, det vil sige 'dydsetiske', argumenter, der især fremføres af forbudstilhængere). Men skribenterne *forholder sig ikke* til disse argumenter. De kunne have givet *grunde* til tvivl om de omtalte konsekvensers sandsynlighed eller omfang – men de nøjes med det retoriske spørgsmål "Kan det blive værre?" som ikke anfører nogen grund til at tro at det *ikke* kan blive værre og heller ikke giver nogen grund til at disse eventuelle forværringer ikke

- 2 Denne fremgangsmåde er analog med hvad Aristoteles gør i sin formulering af etiske definitioner og normer: Ved at se på konkrete tilfælde som vi formodes at kunne enes om en umiddelbar bedømmelse af, slutter han sig til tilgrundliggende forestillinger om det gode og dets manifestationer. Et eksempel blandt utallige er diskussionen i den *Nikomakæiske Etik* III (1110a) af tvivlstilfælde vedrørende hvilke handlinger der er 'frivillige'. Her ræsonnerer Aristoteles induktivt ud fra konkrete 'cases' - først handlinger som man udfører påvirket af at en ond tyrann har ens forældre eller børn i sin magt, derpå det at en kaptajn kaster sin last over bord for at undgå forlis. Aristoteles' etiske tænkning kan siges at være begrebsmæssig udredning af foreliggende intuitioner, som belyses med eksempler. I tvivlstilfælde klargør han sine intuitioner ved først at overveje konkrete eksempler, og derudfra formuleres så den begrebsmæssige analyse. Det er en sådan fremgangsmåde jeg kalder 'induktiv'.
- 3 Peter Hummelgaard Thomsen og Poul Nyrup Rasmussen, "Prostitution: S må kræve forbud mod sexkøb", i *Politiken* 05.09.2008.

skulle have vægt som argumenter. Det er et 'ikke-svar' på de to konsekvens-argumenter, selvom det måske *lyder* som en art svar.

Blank affejning af modargument

Man kunne også mene at Hummelgaard og Nyruups 'svar' har karakter af det vi kan kalde en 'blank affejning'. Et klart eksempel på denne uskik er i hvert fald det følgende der er skrevet af fire kendte kvinder: Hanne Vibeke Holst, Mette Frederiksen, Sara Blædel og Ritt Bjerregaard, henholdsvis forfatter, folketingsmedlem (S), forfatter og overborgmester (S) i København.

Vi mener, at det må være slut med dårlige undskyldninger for prostitution og kvindehandel. Den lykkelige luder findes ikke, og prostitution er ikke kvindens eget valg.⁴

Hvad de fire leverer her, er en *blank affejning* af to argumenter mod et prostitutionsforbud; her er der, modsat i det foregående eksempel, intet der *foregiver* at være et svar – kun den blanke benægtelse.

Stråmænd

De fires ikke-svar eksemplificerer også en anden dialektisk uskik. Når de benægter at "den lykkelige luder findes", og at "prostitution er kvindens eget valg", foretager de en markant opstramning (generalisering) af to modstandpunkter. Ingen debattører synes at have påstået at prostitution *generelt* er kvindens eget valg – men det er alligevel denne generelle påstand der benægtes. Her har vi en af de 'fallacies' der optræder i traditionelle fremstillinger: 'stråmanden'.⁵ Alle teoretikere er enige om at den er en kritisabel form for argumentation, og det endda i enhver kontekst, hvilket ikke gælder de fleste andre 'fallacies' – men den svarer ikke til den traditionelle 'fallacy'-forståelse, nemlig at den synes at være 'gyldig' uden at være det. Der behøver ikke at være nogen logisk ugyldighed i et 'stråmands'-argument; problemet er at det retter sig mod et standpunkt eller argument som modparten ikke har fremført.

Lige så udbredt er den uskik at gengive modstandpunkter eller modargumenter i en uklar, suggestiv form som ikke bruges af modparterne selv. Det er umuligt i den danske debat at finde forbudsmodstandere der taler om "lykkelige ludere". Man til lægger altså sine modstandere en synsmåde som ingen af dem har udtrykt. Og hvad den specifikt består i, er uklart.

De stråmænd vi lige har set, er 'milde' – de består 'blot' i skærpelse eller genera-

4 Hanne Vibeke Holst, Mette Frederiksen, Sara Blædel og Ritt Bjerregaard, "Trafficking: Politiet har kun fundet tre sexslaver", i *Politiken* 04.11.2008.

5 Douglas Walton, der har skrevet en bog eller i det mindste en artikel om stort set hver eneste af de traditionelle typer af 'fallacy', har karakteriseret stråmanden i "The Straw Man Fallacy", i: Johan van Benthem, Frans H. van Eemeren, Rob Grootendorst and Frank Veltman (red.), *Logic and Argumentation*, (Amsterdam, Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, North-Holland, 1996), 115-128.

lisering af noget som visse modstandere i debatten trods alt mener. Derfor bliver de sjældent bemærket og kritiseret. Endnu et par eksempler:

I vores hyggelige samfund er der stadig nogle, der mener, at pigerne godt kan lide det, eller i hvert fald er så klar over, hvad de gør, at det ikke skader dem på krop og sjæl for livstid.

Sådan skriver entertaineren Lotte Heise.⁶ Hun generaliserer dermed noget som ”nogle” mener (hun siger, typisk nok, ikke hvem), idet hun siger at de mener at ”pigerne” godt kan lide det: Det er flertal, bestemt form, der jo indebærer at *alle* piger i kategorien prostituerede ”godt kan lide det” – et argument man næppe finder eksempler på.

Alle disse uskikke er lige så hyppige hos modstandere af prostitutionsforbud. En af dem er Steen Schapiro fra ”Seksualpolitisk Forum”, der skriver:

SF's Ligestillings- og kirkeordfører, Pernille Vigsø Bagge, skriver jævnligt om prostitution med den hovedpointe, at sexarbejdere tager skade af deres arbejde, og at de ikke har et frit valg. Senest fortæller hun i Inf. 14. juni, at arbejdet ”vanskeligt kan karakteriseres som frit for flertallets vedkommende”.⁷

Schapiros eget citat fra Bagge viser at Bagge *ikke* fremsætter den generalisering som han tillægger hende; hans ”sexarbejdere” (flertal, ubestemt form) refererer jo *generelt* til en kategori, men Bagge bruger udtrykkelig modifikation ”for flertallets vedkommende”.

Næste eksempel er fra en forbudstilhænger, den socialdemokratiske politiker Anne-Marie Meldgaard, der kommenterer et indlæg fra Susanne Møller (SM) – en hyppig debatdeltager, selv sexarbejder (omtalt i Merete Onsbergs artikel ovenfor):

Jeg er lodret uenig med SM i, at prostitution og kvindehandel er to adskilte størrelser.

Efter mit indlæg på disse sider (31/3), hvor jeg fremførte, at jeg anser prostitution og trafficking som værende to sider af samme sag, har såvel Steen Schapiro fra Seksualpolitisk Forum (JP 11/4) som Susanne Møller fra Sexarbejdernes InteresseOrganisation (JP 6/4) prøvet at overbevise mig om det modsatte.⁸

Men hvad skrev Susanne Møller faktisk i sit indlæg (hvor hun kommenterede et tidligere indlæg fra Meldgaard)?

Anne-Marie Meldgaard (...) skriver, at »vi ved«, at næsten en halv million kvinder og børn bliver handlet til prostitution i Europa.

Det sidste er en ren skrøne. Ingen ved, hvor mange kvinder, der er trafficket til sexarbejde i Europa.

Men det er kun en brøkdel af den halve million.

6 *Jyllands-Posten* 22.06.2008

7 *Information* 18.06.2008.

8 *Jyllands-Posten* 20.04.2009.

Som man ser: SM siger at antallet af handlede kvinder i prostitution i Europa er mindre end Meldgaard har hævdet. Meldgaard derimod antager i sit svar at man *enten* mener at prostitution og kvindehandel er ”to sider af samme sag”, *eller* ”det modsatte”.

Meldgaard begår her fire forskellige dialektiske uskikke:

- 1) Hun ignorerer det SM siger (ikke-svar).
- 2) Hun bruger uklare begreber (”to sider af samme sag” og ”det modsatte” – hvad vil det sige?).
- 3) Hun opstiller en stråmand (SM mener ifølge AMM ”det modsatte” af AMM, i stedet for det hun faktisk sagde).
- 4) Hun tager for givet at der kun er to mulige standpunkter.

Falsk dikotomi – og en cirkelslutning

Den sidstnævnte uskik er det der undertiden kaldes en *falsk dikotomi*. En dikotomi kan defineres som en ”eksklusiv disjunktion”- altså at sige eller underforstå at noget *enten* er X *eller* Y, og at det ikke (delvis) kan være begge dele, eller noget tredje. Dikotomier kan – forenklet sagt – være sande eller falske, det vil sige de kan enten statuere en eksklusiv disjunktion som i alt væsentligt er retvisende, som for eksempel at en kvinde *enten* er gravid *eller* ikke-gravid; eller de kan være misvisende eller diskutabile. Mange dikotomier der fremføres i offentlig debat, er i bedste fald diskutabile, det vil sige det er på forhånd langt fra anerkendt af alle at de er gældende, men de fremføres alligevel uden argumentation som gældende, eller de underforstås. Det er det vi ser her.⁹

I følgende citat ser vi tillige Anne-Marie Meldgaard begå den uskik at affeje et modstandspunkt med et ’tomt’ udsagn; i realiteten begrundes hun sin egen holdning (og dermed afvisningen af modpartens) med denne holdning selv; der altså tale om en cirkelslutning. I fortsættelse af afsnittet som citeres ovenfor skriver hun om Steen Schapiro og Susanne Møller:

Jeg kan fortsat ikke se, at de har ret i deres betragtninger.

For det ville betyde, at jeg og mit parti skulle acceptere prostitution.¹⁰

Altså: Jeg, Meldgaard, er imod prostitution, fordi jeg mener at prostitution og trafficking er to sider af samme sag. Og det mener jeg fordi jeg er imod prostitution. Der er altså tale om en ’fallacy’ i traditionel forstand: en slutning der er ugyldig, men som måske kan synes gyldig – nemlig en *petitio principii*, også kaldet ’cirkelslutning’, ’begging the question’ eller *circulus in probando*. Meldgaard argumenterer *ved hjælp af* det hun samtidig argumenterer *for*. Kritisabel argumentation der som denne

9 Trudy Govier, ”Two is a Small Number: False Dichotomies Revisited”, i H.V. Hansen et. al. (red.), *Dissensus and the Search for Common Ground*. CD-ROM (pp. 1-10). Windsor. ON: OSSA.

10 *Jyllands-Posten* 20.04.2009.

foregiver at være logisk gyldig, men er logisk *ugyldig*, er imidlertid en undtagelse i debatten; de mest kritisable og hyppige uskikke i debatten er ikke af denne art, men er kendetegnet ved at de svigter tilhørerens behov for hjælp til deliberativ stillingtagen.

Henning Bech er modstander af prostitutionsforbud. Han er professor i sociologi ved Københavns Universitet, men er ikke hævet over at begå de samme uskikke som sine mindre akademisk skolede modparter. Her skriver han om en konference om prostitution han har været medarrangør af, vendt mod et par fremtrædende forbudstilhængere:

Det er korrekt, at vi ikke inviterede Socialdemokraterne til kritisk at efterprøve Mette Frederiksens påstand om, at prostituerede bærer incest med sig fra barndommen. Det er også korrekt, at vi ikke inviterede SF til kritisk at efterprøve Pernille Vigsø Bagges påstand om, at prostitution er lig med kvindehandel, lig med slaveri. Ej heller inviterede vi Reden til at efterprøve Dorit Otzens påstand om, at prostitution fører til døden (Inf. 25. november).¹¹

Modsat mange andre debattører nævner Bech her i det mindste sine modparter ved navn, og tilmed nævner han, i relation til Dorit Otzen, hvor hun har fremsat den mening han tillægger hende. Otzen er forstander for ”Reden”, et krisecenter for ofre for kvindehandel (omtalt ovenfor i Merete Onsbergs artikel). Men hvad sagde hun faktisk i det interview i *Information* som Bech henviser til? Blandt andet dette:

”For vores vedkommende gælder det om at sørge for, at kvinden er i så god fysisk og psykisk stand, at hun er i stand til at tage et valg.”

- Forstået som et valg væk fra prostitution?

”Det er da klart. For du dør. Vi har haft tre dødsfald i den her uge. Og er det gamle kvinder? Nej, det er det ikke. Er det målet? Nej. Du får aldrig mig til at forsvare prostitution. Jeg har aldrig set det være godt for noget eller nogen.”

Fremsætter Otzen her en generel påstand om at ”prostitution fører til døden”? Det ville man kun kunne påstå ud fra ordene ”du dør” – som hun følger op med henvisning til tre konkrete dødsfald. At hun skulle mene at prostitution *generelt* fører til døden, er i bedste fald en meget ’ugenerøs’, opstrammende læsning af hendes udsagn; man kunne synes at enhver debattør i stedet burde forholde sig seriøst til hendes udsagn om at et vist antal prostituerede (tre i ét center på én uge) dør en tidlig død.

Også i omtalen af politikerne Mette Frederiksen (S) og Pernille Vigsø Bagge (SF) giver Bech med urette en kategorisk og generaliserende fremstilling af hvad de måtte have sagt, på en måde som forekommer påfaldende hos en professor i sociologi: Frederiksen har intetsteds sagt at *alle* prostituerede har været udsat for incest i barndommen; Bagge har intetsteds sagt at prostitution er *lig med* kvindehandel.

Nogle af uskikkene i eksemplerne ovenfor er ikke ’uhyrlige’ og vil måske derfor

11 *Information* 13.12.2008.

ikke blive bemærket, måske ikke engang af dem der begår dem. Men netop derfor er det værd at være opmærksom på dem. En offentlig debat, som den om et prostitutionsforbud, kan blive til ren vildledning og forvirring, og ikke til nogen oplysning eller hjælp, for den borger der måtte ønske at bruge debatten som grundlag for stillingtagen, hvis begge sider kontinuerligt benytter de former for begrænset forvanskning der for eksempel består at gengive en modparts udsagn om *nogle* prostituerede med en *generel* formulering. Gradvis får man så en nytteløs debat mellem uforsonlige parter, hvoraf den ene for eksempel mener at den anden anser *alle* prostituerede for ”lykkelige ludere”, mens den anden part mener at den ene anser dem alle for ”sexslaver”.

Spekulation om underliggende motiver

I tilslutning til den uskik at opstille fortegnede eller generaliserede versioner af modparters meninger og argumenter ligger en anden hovedkategori af dialektiske uskikke, nemlig *spekulation i modparternes motiver*. Fra spekulative forvanskninger af hvad modparterne mener, er skridtet kort til spekulationer om de holdninger der motiverer hvad modparterne mener. Et typisk eksempel:

Flere sexarbejdere har stået frem og sagt, at de er glade for deres arbejde. Venstrefløjens benægtelse af det forhold afslører en uhyre gammeldags seksualmoral, hvor kvinder – i modsætning til mænd – i virkeligheden slet ikke har lyst til sex.

Sådan skriver Kenneth Kristensen Berth, folketingskandidat for Dansk Folkeparti, medlem af ”Rådet For Menneskerettigheder”¹² At man som her tolker modparters holdninger og argumenter som motiveret af deres personlige seksualmoral, ses ofte, mest hos modstandere af prostitutionsforbud.

I følgende eksempel tolkes den eksisterende lovgivning netop som motiveret af restriktiv seksualmoral. Men i forbifarten får skribenten, Kenno Simonsen, der er privatpraktiserende psykolog, også tillagt forbudstilhængererne Pernille Vigsø Bagge et åbenlyst irrationelt og kontraproduktivt motiv – som hun intetsteds har udtrykt:

... langt den overvejende del af udenlandske prostituerede i Danmark er frivillige sexarbejdere, der er migreret hertil for at optimere indtjeningen. Mange er her på fuldt lovligt ophold.

Set i det lys har jeg svært ved at se et forbud mod prostitution som andet end en seksualmoralisk funderet lovgivning, hvor sexarbejderen fratages retten til at bestemme over egen krop. Det er en ret, vi normalt kun fratager børn og akut psykisk syge.

At der kun er rejst få sager om menneskehandel kan ses som et udtryk for, at det kun foregår i ret begrænset omfang. Men der er utvivlsom[t] også sager, der aldrig opklares. Når PVB beklager politiets mangel på ’resultater’

12 *Politiken* 25.05.2008.

kan det undre, at hun ønsker at omprioritere politiets ressourcer, således at de i fremtiden skal bruge dem på at jage kunder frem for bagmænd.¹³

I et citat ovenfor så vi en 'blank affejning' fra et indlæg af fire kendte kvinder. Det var forsynet med en tegning, leveret af en af avisens bladtegnere. I baggrunden ses tre prostituerede, i forgrunden en kvinde med jakkesæt (?) og et vredt og forbitret ansigt, vendt mod læseren. Dette indlæg bliver besvaret et par dage senere af Eini Carina Grønvold, der blandt andet bestyrer bloggen "Kavalergangen" og erklærer sig som "prosexfeminist". Hun skriver:

Anne-Marie Steen Petersen [bladtegneren] fanger i en simpel tegning alt det forkvaklede ved den modstand mod prostitution, som de to forfattere og de to politikere gør sig til talsmænd for. De fire er privilegerede og feterede. Det ligger i deres kapacitet at blive offentlige personer med stor indflydelse på samfundet, og den mulighed har de hver især valgt at udnytte. De kunne også have valgt så meget andet – endda at blive sexarbejdere. De fleste må misunde dem deres mange muligheder.

Men de har fået ind i hovedet, at tilstedeværelsen af sexarbejde ødelægger noget vigtigt i deres liv. Så de bekæmper det. (...) det er netop ligestillingskortet, de fire trækker som deres sidste trumf. Men deres budskab har intet med ligestilling eller virkelig feminisme at gøre. At kvinder med mange muligheder bekæmper kvinder med få muligheder er blot et eksempel på, at kvindesagen er blevet kidnappet af selvudnævnte profeter, der kun arbejder for deres egne egoistiske interesser.¹⁴

På sin webside <http://prosexfeminisme.wordpress.com/author/einicarina/> skriver Grønvold:

Når visse feminister erklærer sig imod sexarbejde, porno, strip og seksuel afbildning eller italesættelse af kvinder i almindelighed, er der ét fællestrekk, der samler denne modstand: Modstanden mod sex, eller måske nærmere: modstanden mod kvinder og sex i forening.¹⁵

Her bliver al 'feministisk' modstand mod prostitution (samt mod en række andre fænomener) fortolket som udsprunget af et skjult (og uerkendt?) motiv hos de pågældende 'feminister' – et motiv som de intetsteds har erklæret; samtidig bliver de argumenter der faktisk fremføres for et prostitutionsforbud (blandt andet med relation til sociale forhold, kriminalitet med videre), forbigået.

Omtale om modparters formodede motiver til at have de standpunkter de har, er et emne der ofte er blevet diskuteret af filosoffer og argumentationsteoretikere, blandt andet Walton, der anskuer denne slags argumentation som en underkategori af *ad hominem*. Både han og en række andre forskere, som han henviser til, indtager en nuanceret holdning til motiv-argumenter: De er *ofte*, men ikke *altid*, irrelevante for den sag der diskuteres – og for det meste helt uverificerbare. Men i prostitu-

13 *Information* 14.11.2008.

14 *Politiken* 16.11.2008.

15 Websiden tilgået 1.3.2011.

tionsdebatten såvel som i andre sager er problemet ved påstande om modparters motiver ikke så meget disse påstandes problematiske troværdighed og relevans – men derimod at de, som i eksemplet vi lige så, fremføres *i stedet for* argumenter om selve det forslag der er til debat. De er i den forstand en camouflage for den uskik at svar på modpartens *argumenter* ikke bliver leveret.

Frontudvidelse

At man spekulativt tilskriver modparter underlødige motiver (de være sig psykologiske, selviske eller strategiske), alt imens man forbigår deres eksplicite argumenter, præger debatten om prostitution. Et instruktivt eksempel kommer fra journalisten Leif Blædel; han kan som debattør ses som en dogmatisk arvtager efter den ‘kulturradikalisme’ der i Danmark især forbindes med arkitekten og forfatteren Poul Henningsen (‘PH’):¹⁶

Så er der også de larmende krav om, at det skal forbydes mænd at købe sex. Det er ikke tilfældigt, at man ikke også kræver forbud mod, at kvinder køber sex, for det er udpræget de såkaldte nyfeminister, som rejser kravet. I nogle tilfælde ligger der måske også politiske propagandamotiver bag (...) de puritanske og seksualangste nyfeminister skal sandelig ikke have noget af at kræve kvinder straffet, så de taler kun om mændene. Og om forbud, det er altid godt, de, som kræver det, viser jo derved, at de selv er fromme, hellige, rene, anstændige i modsætning til slynglerne.

Ældgamle fordomme mod seksuallivet afspejles også i en modvilje mod at lidt ældre mennesker, der ganske åbenlyst ikke har forplantning i tankerne, hengiver sig til dets glæder. Det kom til udtryk i de forrykte angreb på forfatteren Jørgen Leth. Og på en sær bagvendt facon afspejles det i, at vi herhjemme i de senere år har haft et forbud mod fertilitetsbehandling af kvinder over 45. Når de får børn, markerer det jo på en måde, at damer i den alder har et seksualliv, hvad de ikke bør have.¹⁷

Her tillægges prostitutionsmodstandere et helt spektrum af skjulte motiver og dagsordener: De agerer strategisk (”propagandamotiver”); de er ”puritanske og seksualangste”; og de vil vise at de er ”fromme, hellige, rene, anstændige”.

Tilmed blandes to helt nye temaer ind – en adfærd, som jeg foreslår at kalde *frontudvidelse*, hvor man ikke kun angriber modparters (formodede) holdninger til det aktuelle emne, men også (eller i stedet) deres formodede holdninger til andre emner som man anser for beslægtede – her den holdning at ældre mennesker som Jørgen Leth, eller kvinder over 45, ikke bør have et seksualliv.

16 Jeg har forsøgt en kritik af Poul Henningsens kulturradikalisme og dens efterfølgere i artiklen ”Det endimensionale menneske: Hvad PH og de kulturradikale ikke forstod”, i: *Kritik* 193 (2009), 112-120.

17 *Weekendavisen* 16.03.2007.

Offentlig debats funktion og normer

Med udgangspunkt i de ovenstående iagttagelser og vurderinger skal jeg forsøge kort at skitsere et sæt generelle normer der afspejles i disse, og som jeg tror kan danne grundlag for en kritisk-evaluerende overvågning af offentlig debat om politik, etik, med videre.

I de beslutninger vi borgere skal træffe, både i dagliglivet og i politik, etik med videre, er der typisk ikke kun én sand valgmulighed; der er typisk relevante argumenter af en vis vægt på begge (alle) sider. I prostitutionsdebatten er det for mig at se uigendriveligt at det forholder sig sådan. Efter at have hørt argumenterne i en sådan sag må hvert menneske træffe sit eget valg om hvad der er rigtigt, ud fra sine egne værdier og prioriteringer.

På den ene side er det altså vigtigt at vurdere og kritisere argumentation. Jeg mener at man også som retoriker må insistere på at argumentation kan være god eller dårlig, og at dette ikke kun er et spørgsmål om dens empiriske effekt på publikum; på den anden side findes der, når det gælder en fælles beslutning, ingen 'sandhed' som kan udledes objektivt. Men hvorfor ikke? Hvordan kan begge disse udsagn hævdes samtidig?

Retorik blev af Aristoteles defineret som den "rådslagning" (*boulē, bouleusis*) som vi har om fælles beslutninger i et samfund. Aristoteles afgrænser mange gange (især i sine etiske skrifter) de spørgsmål hvorom man kan 'rådslå' (*bouleuein*), til handlinger som vi selv kan beslutte os til. Om et spørgsmål af dén slags kan vi træffe et overlagt valg (en *proairesis*) – men tillige slår Aristoteles også fast at et sådant valg "hverken er sandt eller falsk".¹⁸ Det betyder ikke at der ingen sandheder er på andre områder; men netop valg af handlinger i politik og dagligliv har denne egenskab. Det betyder heller ikke at de argumenter der bruges i politisk debat, for eksempel om størrelsen af en bestemt budgetpost, ikke kan være sande eller falske, eller bedre: 'retvisende' og misvisende. Men selve temaerne for politisk debat – det hvorom der argumenteres – er typisk handlinger, ikke påstande.

At der på handlingernes område, altså i argumentation om *praxis*, ikke *epistēmē*, ikke findes 'sandheder', kan man blandt andet forklare med begrebet 'værdipluralisme', som i vor tid ofte forbindes med filosofen Isaiah Berlin. Det er for ham en grundlæggende erkendelse "at ikke alle de højeste værdier som menneskeheden har stræbt efter nu og i fortiden, nødvendigvis var forenelige med hinanden":

Vi kan diskutere hinandens synspunkter, vi kan prøve at nå et punkt hvor vi kan mødes, men i sidste ende kan det du stræber efter, være uforeneligt med de mål som jeg bliver klar over at jeg har viet mit liv til. ...

Ikke nok med at *mine* værdier kan støde imod *dine*; endnu mere signifikant er fortsættelsen:

18 *Den Eudemiske Etik*, 1226a: *ouk esti proairesis alēthēs ē pseudēs*. I artiklen "Choice Is Not True or False: The Domain of Rhetorical Argumentation", i: *Argumentation* 23 (2009), 61-80, har jeg belyst hvordan Aristoteles og mange senere retorikere afgrænser retorikkens domæne på denne måde.

Værdier kan nemt støde sammen i et enkelt individs indre; og heraf følger ikke at hvis de gør, må nogle være sande og andre falske. (...) sammenstødene, selv hvis de ikke kan undgås, kan afbødes. Krav kan afvejes, kompromiser kan nås: I konkrete situationer har alle krav ikke lige stor vægt – så meget frihed og så meget lighed ... Der må foretages prioriteringer, prioriteringer som aldrig kan blive endelige og absolutte.¹⁹

Problemet med modstridende værdier, som altså også gør sig gældende inden for det enkelte individs værdisæt, kunne løses hvis vi havde en rationel måde at veje argumenter op mod hinanden på – en 'fællesnævner' eller 'vekselkurs'. Så kunne vi omregne alle *costs* og *benefits* til den samme fællesnævner. Men, hævder jeg, det kan vi ikke; sådan en fællesnævner bliver vi nemlig aldrig enige om. Ydermere er ikke alt et spørgsmål om *cost* og *benefit* (nytte): Der er for eksempel nogle der mener at visse etiske værdier eller principper gælder ubetinget ('deontisk' etik, det vil sige 'dyds-etik', versus 'nytteetik' eller 'konsekvensetik').

Netop dette kan vi også se i prostitutionsdebatten, hvor for eksempel en debattør der argumenterer for et forbud, typisk kan støtte sig til et deontisk argument (et eksempel herpå er tekst 2 i Charlotte Jørgensens artikel nedenfor). Kort sagt: De værdier der er relevante i en sådan sag, er ofte både modstridende (det vil sige de taler for uforenelige standpunkter) og tillige *inkommensurable*. Dette matematiske udtryk bruges blandt andet i moral- og retsfilosofi til at udtrykke at man ikke kan definere en objektiv fællesnævner som alle kan enes om, og derfor kan argumenter af forskellig art ikke vejes objektivt op mod hinanden – for eksempel deontiske over for konsekvens-etiske, eller konsekvensargumenter af økonomisk art over for argumenter der refererer til miljøværdier, og så videre.²⁰

Men hvert individ i et samfund har ikke desto mindre brug for at 'afveje' argumenter imod hinanden, det vil sige sammenligne dem og derudfra træffe en beslutning. 'Værtdipluralisme' og inkommensurabilitet indebærer blot at dette i princippet må gøres af hvert enkelt individ for sig; både i definitionen, prioriteringen, fortolkningen og sammenligningen af forskellige værdibaserede argumenter vil der nemlig være et stort, legitimt og uudryddeligt subjektivt element.

Hos den nutidige tradition der kalder sig 'Informal Logic', finder man efter min mening en brugbar tilgang til evaluering af de enkelte argumenter ("the illative core"); de skal bedømmes i tre dimensioner, som jeg vil foreslå at oversætte sådan: Er argumentet *rigtigt* (det vil sige 'acceptabelt', 'retvisende', eller – hvis man er tryk ved det udtryk – 'sandt')? Er det *relevant*? Er det *vægtigt*?²¹ Især i tilskrivningen af 'vægt' til et argument er der betydelig, legitim subjektivitet på spil, men også med hensyn til relevans.

19 Isaiah Berlin, "Den ideale stræben", 35ff., i *Den ideale stræben og andre essays* (København: Gyldendal, 2005).

20 Se for eksempel Joseph Raz, "Incommensurability and Agency", i: Ruth Chang (red.), *Incommensurability, incomparability, and practical reason*. (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1998), 110-128.

21 En glimrende fremstilling hvor denne triade er lagt til grund, er Trudy Goviers lærebog *Practical Study of Argument*. (Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 2004).

Hvorfor netop disse tre parametre? Et kort svar er at de to første i en vis forstand er velkendte fra al argumentationstænkning, inklusive formel logik: Rigtighed træder i stedet for 'sandhed'; relevans træder i stedet for 'gyldighed', og disse to bør bedømmes hver for sig. Det kan måske være *rigtigt* at en politiker har et bestemt skjult motiv til et forslag – men om det er *relevant*, er en anden diskussion. Relevante argumenter i politisk debat er imidlertid sjældent logisk 'gyldige' (og de foregiver i reglen heller ikke at være det); selvom et argument i for eksempel prostitutionsdebatten skulle være relevant, følger konklusionen – en bestemt lovgivning – jo ikke med nødvendighed, idet der også er relevante argumenter der taler for det modsatte. Argumentet er derfor ikke logisk 'gyldigt' – idet den logiske definition heraf jo netop er at konklusionen nødvendigvis følger. Netop derfor kommer det tredje parameter ind i billedet: Hvilken *vægt* har argumenterne på den ene side sammenlignet med dem på den anden? Her er det at 'afvejning' bliver nødvendig. Men det er ikke en afvejning der på objektiv vis afgør sagen, som en fysisk vægt ville gøre; den er derimod præget af at forskellige individer kan tillægge relevante argumenter på de to sider forskellig vægt.

Afgørende for at individet kan vurdere argumenter efter disse parametre, er imidlertid at man hører modargumenterne – og ikke mindst at man hører de *svar* der gives på modargumenterne (og altså ikke på forfalskninger af dem). Dette er "the dialectical tier". Det er her vi finder de uskikke som jeg har fokuseret på, og som synes at præge offentlige debatter: ikke-svar, stråmænd, påduttede falske dikotomier, spekulationer om modparters skjulte motiver, frontudvidelse.²²

Grundantagelsen i det foregående har været at offentlige debatter skal vurderes ud fra om de opfylder *tilhørernes* (det vil sige borgernes, de vælgende individers) behov. Hver enkelt af os har – når vi skal afveje argumenter, vælge holdninger og derudfra vælge vore demokratiske repræsentanter – behov for at høre den bedst mulige argumentation fra begge sider i den offentlige debat: argumenter, modargumenter, svar på modargumenter. Når først sagen er besluttet, og en politik *er* gennemført, er det for sent at blive opmærksom på et godt argument og sige til sig selv: "Hvorfor har jeg ikke tænkt på dét!?"

22 En grundigere gennemgang både af de omtalte uskikke og af teorigrundlaget for den normative bedømmelse af dem har jeg forsøgt i bogen *De svarer ikke. Fordummende uskikke i den politiske debat*. (København: Gyldendal, 2011).

Litteratur

- Berlin, Isaiah. ”Den ideale stræben”, 35ff., i: *Den ideale stræben og andre essays*. København: Gyldendal, 2005.
- van Eemeren, F.H., og R. Grootendorst. *Argumentation, Communication, and Fallacies: A Pragmatic-dialectical Perspective*. London: Routledge, 1992.
- Govier, Trudy. *A Practical Study of Argument* (6th edition). Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 2004.
- Govier, Trudy. ”Two is a Small Number: False Dichotomies Revisited”, i: H.V. Hansen et. al. (red.), *Dissensus and the Search for Common Ground*. CD-ROM (pp. 1-10). Windsor. ON: OSSA, 2007.
- Hamblin, Carl. *Fallacies*. London: Methuen, 1970.
- Johnson, Ralph H. *Manifest Rationality: A Pragmatic Theory of Argument*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000.
- Kock, Christian. ”Choice Is Not True Or False: The Domain of Rhetorical Argumentation”, i: *Argumentation* 23 (2009), side 61-80.
- Kock, Christian. ”Det endimensionale menneske: Hvad PH og de kulturradikale ikke forstod”, i: *Kritik* 193 (2009), side 112-120.
- Kock, Christian. *De svarer ikke. Fordummende uskikke i den politiske debat*. København: Gyldendal, 2011.
- Raz , Joseph. ”Incommensurability and Agency”, i: Ruth Chang (red.), *Incommensurability, Incomparability, and Practical Reason*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1998, side 110-128.
- Walton, Douglas. ”The Straw Man Fallacy”, i: Johan van Benthem, Frans H. van Eemeren, Rob Grootendorst and Frank Veltman (red.), *Logic and Argumentation*. Amsterdam, Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, North-Holland, 1996, side 115-128.
- Walton, Douglas. *Ad Hominem Arguments*. Tuscaloosa: University of Alabama Press, 1998.

Charlotte Jørgensen er lektor i retorik, Institut for Medier,
Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet
E-post: chlt@hum.ku.dk

Charlotte Jørgensen:

God og dårlig debatadfærd: To indlæg for et prostitutionsforbud

Med mit bidrag til temaet bevæger vi os fra det mere overordnede perspektiv på den danske prostitutionsdebat til en sammenlignende tekstanalyse. Vi kan herved se hvordan de generelle tendenser og træk som er påpeget i de forrige bidrag, forholder sig inden for den afrundede teksts rammer. I begge tekster argumenteres der for en kriminalisering af prostitution i Danmark, og de to avisindlæg er udvalgt som kontrasteksempler til at påpege nogle forskelle der har betydning for vellykket offentlig debat i almindelighed.

Tekst 1 er et debatindlæg i *Berlingske Tidende* fra 2005 af to medarbejdere ved KFUK's Sociale Arbejde.¹ Teksten er valgt som et eksempel på polariseret debat der modvirker det overordnede formål med offentlig debat. Tekst 2 er en 'kronik' i *Politiken* fra 2009 af en medarbejder i Servicestyrelsen under Socialministeriet.² Denne tekst er valgt som et positivt modeksempel der undgår at falde i samme grøft som tekst 1, og som illustrerer debatadfærd der fremmer formålet med offentlig debat.

Når jeg opstiller de to tekster som kontraster, må det understreges at det ikke betyder at jeg betragter den ene som totalt forfejlet retorik og den anden som glørværdig retorik. Teksterne hører overhovedet ikke til den slags der giver anledning til 'stor retorik'. De er netop valgt ud fra den betragtning at offentlig debat om emner som prostitution ikke kalder på den slags retorik, og at nyttige indsigter kan indhentes ved retorisk kritik og nærlæsning af ikke-kanoniske tekster. Det er hverdagsretorik, og den målestok jeg – i tråd med de normative betragtninger i de to artikler

- 1 Vibe Klarup Voetmann & Pernille Kjær Jessen, "Prostitution skal kriminaliseres", i: *Berlingske Tidende*, 21.04.2005. Teksten er optrykt i Charlotte Jørgensen & Merete Onsberg, *Praktisk argumentation*, 3. udgave (København: Nyt Teknisk Forlag, 2008), side 88-91.
- 2 Sven-Åge Westphalen, "Hvad gør vi med prostitution?", i: *Politiken*, 27.07.2009. Som det fremgår i litteraturlisten, har den elektroniske udgave en anden overskrift end den trykte avisudgave.

ovenfor – anlægger her, er brugs- og funktionsorienteret.

Det overordnede vurderingskriterium er: Bidrager argumentationen til at afklare modtagernes stillingtagen til det spørgsmål der er til debat? Fremmer debattørerne med andre ord den demokratiske debats formål: at forsyne borgerne med argumenter der udgør et kvalificeret grundlag for at de *selv* kan *tage stilling* i sagen? Og de modtagere jeg her lægger perspektivet hos, er så borgere som har et behov for at høre argumenterne for og imod – ikke dem der allerede har lagt sig fast på det ene eller det andet synspunkt, men dem der er *mere eller mindre i tvivl* om hvad de skal mene i sagen, dem der er modtagelige for argumentation og *villige til at veje* argumenterne mod hinanden.³

Det normative syn som teksterne hermed vurderes ud fra, lægger sig tæt op ad Perelmans sondring mellem det *universelle* og det *partikulære* publikum, som henholdsvis forbindes med argumentation der kan *overbevise* et rationelt (*reasonable*)⁴ og kompetent publikum, og argumentation der kan *overtale* et bestemt publikumssegment.⁵ Som normativ test kan sondringen, ifølge min udlægning af den omdiskuterede publikumsteori, bruges til at vurdere i hvor høj grad argumentationen i den givne sammenhæng lever op til god argumentation, kort sagt: Hvis argumentationen kun kan falde i god jord hos det partikulære publikum som retor i den konkrete situation søger tilslutning hos, er det irrationel argumentation; hvis argumentationen derimod også er acceptabel hos det universelle publikum, er den rationel, og des mere overbevisende argumentationen vil være for andre relevante kompetente og rationelt indstillede publikummer, des bedre lever den op til idealet for god argumentation.⁶

Kommunikationssituationen: Nogle ligheder og forskelle

Retor er i begge tilfælde eksperter der har indsigt i emnet qua deres professionelle virke. I tekst 1 fremgår det af den indledende præsentation af forfatterne: Vibe Klarup Voetmann er næstformand og Pernille Kjær Jessen PR-konsulent i KFUK's Sociale Arbejde. I tekst 2 oplyses det kun at Sven-Åge Westphalen er cand.scient.adm. Det siges ikke at han er ansat i Servicestyrelsen under Socialministeriet, men hele

- 3 Jævnfør for eksempel Charlotte Jørgensen, "Debattens væsen og uvæsen. Om fjendtlighed i offentlig debat", i: *Retorik Studier* 10 (1995), samt – specielt med hensyn til modtagerne i rollen som 'deliberating citizens' – Charlotte Jørgensen og Christian Kock, "The rhetorical audience in public debate and the strategies of vote-gathering and vote-shifting", i: Frans H. Van Eemeren et al. (red.), *Proceedings of the fourth International Conference of the International Society for the Study of Argumentation* (Amsterdam: Sic Sat, 1999).
- 4 'Rationalitet' skal forstås i den udvidede betydning som inkluderer følelsesappel, og bruges her og i det følgende i mangel af et dækkende dansk udtryk for 'the reasonable' i den Perelman'ske nyretorik.
- 5 Ch. Perelman og L. Olbrechts-Tyteca, *The New Rhetoric. A Treatise on Argumentation* (Notre Dame, University of Notre Dame Press, 1969)
- 6 For en nærmere uddybning og diskussion af Perelmans publikumsteori, se Charlotte Jørgensen, "Hvem bestemmer hvad der er god retorik?", i: *Rhetorica Scandinavica* 15 (2000) samt "Interpreting Perelman's Universal Audience: Gross versus Crosswhite", i: *Argumentation* 23 (2009).

kronikken bærer præg af at han har viden på området. Når hans stilling ikke oplyses, opfatter jeg det sådan at han udtaler sig som privatperson, ikke på institutionens vegne.

Der er med andre ord et *asymmetrisk kommunikationsforhold* med hensyn til viden mellem afsenderne og modtagerne, der ikke kan antages at have ret meget indsigt i forholdene på prostitutionsområdet. Retor har altså høj etos på kompetencedimensionen, og for begge tekster gælder det at de kan have positiv funktion ved at give avisernes læsere ny viden med informationer som er relevante som beslutningsgrundlag.

En forskel det er indlysende at tage forbehold for, er naturligvis *genren og formatet*: Tekst 1 er et kort debatindlæg i forhold til en kronik, der i højere grad giver mulighed for uddybet og nuanceret argumentation.⁷ *Tidsforskellen* mellem de to indlæg i debatten er naturligvis også et forhold man skal være opmærksom på ved en sammenlignende kritik.

Begge tekster argumenterer som sagt for et lovindgreb mod prostitution. I tekst 1 står den advokerende hovedpåstand i overskriften: ”Prostitution skal kriminaliseres”, og igen i manchetten: ”Derfor skal prostitution forbydes ved lov.” Nede i teksten fremgår det at forslaget om lovforbud kun gælder kunderne. I tekst 2 gælder hovedpåstanden derimod også den prostituerede, så et lovforbud skal gælde ”såvel sælger som køber”.

I begge tekster forholder debattørerne sig meget direkte til modargumenter og argumenterer op mod modpartens standpunkt, altså modstanderne af en kriminalisering af prostitution. Argumentationen lever i den forstand op til Ralph Johnsons krav om *manifest rationality*.⁸ Med hensyn til spørgsmålet om argumentation og modargumentation sonderer den canadiske uformelle logiker Anthony Blair mellem, på den ene side, *solo*-argumentation og *duet*-argumentation og, på den anden, mellem *dialogisk* og *dialektisk* argumentation. I *solo*-argumentation er der kun én part der argumenterer, mens der i *duet*-argumentation er to interagerende parter der argumenterer frem og tilbage med hinanden. Blairs pointe med de to begrebspar, som har betydning for analysen såvel som vurderingen af argumenterende tekster, er at både *solo*- og *duet*-argumentation er *dialektisk*, dvs. forholder sig til modargumenter, men det er kun *duet*-argumentation der er *dialogisk*.⁹ Hvis vi applicerer Blairs stipulative definitioner, følger det at tekst 1 og 2 skal kategoriseres som *dialektisk solo*-argumentation.

7 Kronikken er en specifik dansk avisgenre. Det er en forholdsvis lang, argumenterende avis-tekst og en rummelig teksttype. Den behandler emner af for eksempel kulturel og politisk art og spænder fra det essayistiske til det debatterende partsindlæg.

8 Ralph H. Johnson, *Manifest Rationality: A Pragmatic Theory of Argument* (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000). Se også Christian Kocks omtale af Johnson ovenfor.

9 Blair, J. Anthony, ”The Limits of the Dialogue Model of Argument”, i: *Argumentation* 12 (1998).

Den konfronterende debatform i tekst 1

Selv om begge tekster lever op til den offentlige debats indbyggede krav om at debattøren må forholde sig mere eller mindre direkte til modargumenter, gør de det markant forskelligt. Ved første øjekast er det dialektiske tilsnit mest udtalt i tekst 1 fordi det udgør tekstens dispositionsprincip. Tekstens corpus består af en liste med ti almindelige argumenter som tillægges modstanderne af et forbud – med allusion til De Ti Bud. De ti modargumenter er opstillet nummereret i fed og gendrives så ét for ét.¹⁰

Hvert punkt på listen indledes med forfatterens svar ”Nej!”, hvorefter forfatterne negerer modpåstanden og så argumenterer for hvorfor det *ikke* forholder sig som modparten siger. Det første punkt lyder for eksempel:

1. Prostitution er kvindens ældste erhverv

Nej! Påstanden er snarere verdens ældste undskyldning...

Mønsteret brydes dog i det sidste punkt:

10. Vi kan alligevel ikke lovgive os fra prostitution

Nej! Vi kan heller ikke forbyde os fra andre voldshandlinger...

Her gives en indrømmelse, og nej’et betyder ret beset ”Ja! Men vi kan heller ikke forbyde ...”. Skiftet fra benægtelse til denne indrømmelse som skjuler sig bag det sidste ’nej’, giver den eneste flig af en åbning over for modsynspunktet hvor forfatterne tilkendegiver en ulempe ved deres eget standpunkt i sagen og medgiver modparten noget. I øvrigt forholder debatindlægget sig totalt afvisende til de modargumenter der opregnes, så argumentationen får præg af den form for *eristisk* påståelighed som også forbindes med den klassiske disciplin dialektik, og som er en modpol til den offentlige debats ideal om *deliberativ* retorik.

Selv om tekst 1 – rent formelt – kan siges at være konstrueret efter Johnsons princip om *manifest rationality* ved at argumentere på det dialektiske niveau (*dialectical tier*),¹¹ lever argumentationen altså ifølge min opfattelse langt fra op til de dialektiske forpligtelser som en debattør bør opfylde ud fra retoriske normer for rationalitet.¹² Om argumentationen er forsvarlig i ’rationel’ henseende, afhænger jo ikke så meget af om den forholder sig til modargumenter, men nok så meget af *hvordan* den gør det! De enkelte modargumenter er på forhånd diskvalificerede ved at være omtalt som ”myter” i tekstens indledning. Den lodrette affærdigelse af modsynspunktet er ligeledes kendetegnende for de enkelte argumenter som forfatterne tilbageviser modpåstandene i overskrifterne med. Under punkt 4 kan man således finde et eksempel på *Stråmanden*¹³ – her ved en *overgeneralisering* der tillægges modparten:

10 Der benyttes altså gendrivesmetoden ’gendriv punkt for punkt’, Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg, *Praktisk argumentation*, s. 83.

11 Se forklaringen i Christian Kocks bidrag ovenfor.

12 Jævnfør note 4.

13 Jævnfør Christians Kocks bidrag ovenfor.

4. Prostitution forhindrer voldtægt

Nej! Prostitution forhindrer ikke voldtægt. Det er svært at se, at prostitution skulle give færre voldtægter når absolut ingen voldtægtsstatistikker viser, at kvinder i prostitution fungerer som en slags ”ventil” for mænds seksualitet. Derudover bliver kvinder i prostitution meget oftere udsat for voldtægt end andre kvinder.

Der er næppe nogen der hævder at prostitution sådan helt afskaffer voldtægt, men vel kun at den kan *nedsætte* antallet af voldtægter. Den problematiske argumentation forstærkes ved at *fraværet* af statistisk dokumentation bruges som belæg til at *bekræfte* at prostitution *ikke* er en ventil for mænds seksualitet.

I punkt 2 gendrivs der med en anden – og grovere – *overgeneralisering*:

2. Prostitution er kvindens frie valg

Nej! Der er ikke tale om et reelt frit valg. Hvis prostitution skulle være kvindens frie valg, så er det besynderligt, at det kun er de dårligst uddannede, de marginaliserede og den enlige forsørger på bistandshjælp, der vælger et liv i prostitution. De såkaldt frie valg gælder kun for dem, der ikke ser andre valgmuligheder.

Bemærk ”kun” i gendrivelens anden linje og hvordan overgeneraliseringen forstærkes i den sidste sætning (med det i øvrigt ret besynderligt formulerede udsagn).

I punkt 1, citeret ovenfor, benægtes det almindelige argument hos modstandere af et forbud lodret. At prostitution ikke er et erhverv, belægges med at den ikke bruges til aktivering eller praktik.¹⁴ Men det gælder jo også andre job, for eksempel i efterretningstjenesten. Spørgsmålet er hvad man mener når man omtaler prostitution som ”kvindens ældste erhverv”? Det er vel blot ’det arbejde man lever af’, snarere end noget der er anerkendt på en liste af ’erhverv’.

Argumentationen under det følgende punkt er i særlig grad problematisk:

3. Der er forskel på tvungen og frivillig prostitution

Nej! Kunder der køber prostitution, skelner ikke. De, der bliver udbudt, bliver købt. Børn, mindreårige, kvinder fastholdt i prostitution af gældsslaveri eller trusler om vold, psykisk syge kvinder, udviklingshæmmede kvinder og hende, der forsøger at flygte fra sig selv og en kold og kærlighedsforladt opvækst. Alle bliver de købt af prostitutionskunderne.

Her har vi fejlslutningen *ignoratio elenchi*: det at man faktisk gendriver noget andet end det man siger, altså en relevansfejl. Spørgsmålet drejes fra de prostitueredes tvang/frie valg til kundernes adfærd. Læg også mærke til hvor groft insinuerende kunderne bliver skåret over én kam, og den bestemte form i det sidste ord: ”Alle bliver de købt af prostitutionskunderne” – som om alle prostitutionskunder helt generelt gør noget sådant.

Det leder over til mit sidste eksempel fra teksten: forfatterens udsagn om at ”Prostitution er vold”, som det fremføres i manchetten. Hele argumentationen hviler på

14 Jævnfør Merete Onsbergs omtale ovenfor af denne topos.

denne kontroversielle definition, som også betones i den advokerende slutning:

Lovgivning bør fastslå, at prostitution er vold mod et andet menneske. Vold som bør få konsekvenser for udøveren af volden: kunden der køber prostitutionsydelserne.

Men dette springende punkt, at prostitution er vold og kunderne voldsmænd, argumenteres der faktisk slet ikke for i debatindlægget!

Som *positivt* ved argumentationen i tekst 1 vil jeg for det første fremhæve debatorernes åbne tilkendegivelse af den persuasive hensigt i selve tekstens indledning:¹⁵

KFUKs Sociale Arbejde kører for tiden en kampagne, som har til hensigt at påvirke samfundet og politikerne til at kriminalisere prostitutionskunder...

Opstillingen af argumenter kan for det andet have en positiv funktion for læseren ved at give indblik i sagen – som en *topik*-liste over standardargumenterne i prostitutionsdebatten.¹⁶ Ud fra princippet at retorisk diskurs skal vurderes ud fra den oprindelige situation, skal vi, som sagt, huske at debatten i 2005 ikke havde kørt så længe, så argumenterne ikke var så slidte som nu.

Alt i alt er min vurdering af tekst 1 at der ikke er tale om overbevisende argumentation som er egnet til at *flytte* nogens meninger. Den grundlæggende fejl er den frontale argumentation hvor modparten ikke har ret i noget som helst; ingen modargumenter tages alvorligt eller tildeles nogen vægt overhovedet. Og dermed tegnes også et billede af et publikum som ikke har de egenskaber som jeg angav som vurderingskriterium i det indledende afsnit. Det indskrevne publikum som der appelleres til, er tværtimod kendetegnet ved at være forudindtaget og forholde sig ukritisk til argumentationen. De persuasive adressater som kan tænkes at reagere positivt på argumentationen, vil typisk være et publikumssegment bestående af stålsatte feminister – og andre, ligeledes fortrinsvis kvinder og nogle mænd – som er indædte modstandere af prostitution og/eller har ringe viden om emnet. Andre modtagere vil derimod være tilbøjelige til at hæfte sig ved de anførte svagheder og derfor forholde sig afvisende. I forhold til Perelmans publikumsteori betragter jeg altså tekst 1 som eksempel på argumentation til det *partikulære* publikum.

Den konstruktive debatform i tekst 2

Et afgørende spørgsmål for den offentlige debattør gælder valget mht. argumenternes antal og deres indbyrdes konstellation i argumentationens helhedsstruktur: skal man satse bredt på styrken af mange argumenter eller fokusere på ét dominerende hovedargument. Tekst 1 er som sagt disponeret over en argumentrække der tager afsæt i de almindelige modargumenter i sagen, og følger det første mønster: mange, lige vigtige argumenter i en tilsyneladende tilfældig rækkefølge. Tekst 2 følger her-

15 Dette træk vedrører redelighedskriteriet i Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg, *Praktisk argumentation*, s. 110ff.

16 Jævnfør interesse-kriteriet, *ibid.* s. 107ff.

overfor det andet mere hierarkiske mønster: færre argumenter, udvalgt og disponeret ud fra vægt, så argumentationen bliver *profileret* med ét hovedargument som det centrale.

Westphalens hovedargument for et forbud i tekst 2 er det moralske argument. Hvad det går ud på, fremgår kort og klart når han inde i teksten siger:

Lovgivning er først og fremmest udtryk for en samfundsmæssig holdning, der signalerer, at vi ikke som samfund vil acceptere dette...

Gennem hele argumentationen fremføres denne moralske betragtning som det positive hovedargument for et forbud – på én gang det afgørende argument der gør udslaget for ham selv, og den afgørende bevæggrund der appelleres til hos modtageren. Det fremføres med andre ord meget klart at der er tale om et *deontisk* moralsk argument, der anses for at være vigtigere end de *konsekvens*-argumenter som kan anføres på begge sider.¹⁷

Der benyttes altså her den mere overbevisende strategi med ét altdominerende hovedargument frem for sælgermetoden, som ofte virker utroværdig: Man liner alle tænkelige argumenter op (som i tekst 1) i den tro at der nok skal være nogle der så bider på, frem for at koncentrere sig om det man *selv tillægger mest vægt*.¹⁸

Det tilbagevendende hovedargument fremlægges allerede i indledningen hvor Westphalen præsenterer det han ser som sagens kerne:

Den holdningsmæssige skillelinje mellem forbud og ikke-forbud går derfor typisk enten på, hvorvidt man ønsker, at samfundet principielt skal tilkende-give, at prostitution er uacceptabelt, og/eller hvorvidt et forbud vil have nogen positiv effekt på omfanget af prostitution såvel som for den enkelte prostituerede.

Og i kronikkens afsluttende opsummering fremsættes hovedargumentet igen:

Jeg vælger imidlertid at tro på, at politikere er fornuftige mennesker, der blot ikke helt har gjort sig klart, at et forbud mod prostitution er en moralsk holdning, vi som samfund er nødt til at indtage...

Her finder vi en karakteristisk detalje: Som beskrevet af Geist er dette et eksempel på en etos-forstærkende 'jeg'-formulering, netop her hvor Westphalen appellerer til fornuften. Ved at sige "Jeg vælger derimod at tro på..." *fritstiller* han modtageren på en tillidsvækkende måde: Det er nu min mening – hvad er din?¹⁹ Med et så lille greb kan man altså undgå at argumentationen bliver for kategorisk.

Et tilsvarende gennemgående træk i teksten der er med til at gøre argumentationen overbevisende, kan iagttages i følgende citat:

17 Jævnfør Christian Kocks omtale heraf i den sidste del af artiklen ovenfor.

18 De to strategier beskrives i Charlotte Jørgensen, Christian Kock og Lone Rørbech, *Retorik der flytter stemmer* (Retorikforlaget, 2011), kapitel 17-18.

19 Uwe Geist, "Logos, ethos og pathos og deres sproglige realisering i tre teksteksempler" i: Jens Cramer et al. (red.), *M/K – Mod og Kvindehjerne*. Festskrift til Mette Kunøe 5. November 2002 (Århus: Forlaget Modtryk, 2002), side 299-300.

Men selv om et forbud ikke kan fjerne prostitution, vil det med overvejende sandsynlighed være med til at mindske omfanget.

Over for den totale afvisning af modsynspunktet i tekst 1 medgiver Westphalen gerne nogle af modpartens indvendinger og indskyder ofte modererende styrkemærkører og ord der udtrykker forbehold, for eksempel ”ikke nødvendigvis” eller at den lykkelige luder ”muligvis” findes. Med hensyn til spørgsmålet om tvang/frit valg fremstiller han sagen sådan at det at blive prostitueret ”ofte” ikke er et valg, men en sidste udvej som kan skyldes ”kummerlige sociale forhold”. Det understreges også at tvungen prostitution allerede er ulovlig,²⁰ og at et forbud næppe har nogen betydning for de ufrivilligt prostituerede.

I begge tekster indtager retor som sagt rollen som forslagsstiller der advokerer for en ændring af *status quo*. Ud fra ’loven om inert’ har denne debatpart den tungeste bevisbyrde,²¹ og hvad dette angår, inddrager tekst 2 mere og bedre de grundlæggende topoi (også kaldet *stock issues*) der gælder for politisk debat – spørgsmål som: Er der overhovedet et problem ved status quo? Er forslaget realisabelt? Virker det? Ved at koncentrere sig om disse spørgsmål lever Westphalen op til kravet om at forholde sig til modpartens *bedste* argumenter. Og ligesom vægten lægges på et positivt hovedargument for et forbud mod prostitution, er behandlingen af modargumenter mere selektiv og fokuseret end i tekst 1. Westphalen forholder sig især til spørgsmålet om hvorvidt et forbud er realisabelt og afhjælper problemet. Også her undlader han at gå til yderligheder ved udtrykkeligt ikke at hævde at et forbud kan afskaffe prostitution: ”Kan man udrydde prostitution? Næppe.” Efter dette forbehold argumenterer han så for forslaget ved – uden at sætte sagen på spidsen – at inddrage ’Rygerargumentet’ som positivt eksempel på at forbud i visse tilfælde godt *kan* hjælpe.

Indledningen til kronikken er også bemærkelsesværdig. Ved første øjekast kan det virke som om der lægges ud med en fortegnet gengivelse af andres synspunkt a la stråmandsargumentet i tekst 1:

Hvis prostitution fortsat skal være lovligt, må Folketinget være konsekvent [...] Det betyder først og fremmest, at prostitution skal anerkendes som erhverv [...] Det skal være muligt at tjene penge på andres prostitution, og man skal som arbejdstagende prostitueret kunne være i fagforening og a-kasse ... [etc.]

Men indledningen viser sig at have en anden karakter. Det er en opregning af de konsekvenser Westphalen *selv* mener man må drage ”hvis prostitution fortsat skal være lovligt”. På denne måde opnår han det samme som kan være formålet med en stråmand, nemlig at få udpenslet det absurde eller skadelige ved modpartens standpunkt, men han holder sig samtidig for god til at pådutte andre standpunkter de ikke har. Indledningen fører ham og læseren frem til det han ser som det afgørende problem ved *status quo*: at den nuværende lovgivning er præget af inkonsekvens og samfundsholdningen til prostitution gennemsyret af dobbeltmoral.

20 Jævnfør Merete Onsbergs pointer om trafficking ovenfor.

21 Ch. Perelman og L. Olbrechts-Tyteca, *The New Rhetoric*, side 105-107.

Begge tekster er formet i en udpræget neutral logos-stil. Der er dog et enkelt sted i tekst 2 der stilistisk springer i øjnene. Det er ved standardargumentet vedrørende erhverv og praktik, som også er med i denne tekst. Men til forskel fra tekst 1 fremføres det under udfoldelse af stilvirkemidlet *evidentia*.²² Den power der ligger i den nærværende fremstilling, illustreres i følgende malende beskrivelse, hvor det retoriske spørgsmål, stilfiguren *enumeratio* og brugen af replikgengivelse fremhæver argumentets absurditet:

Hvor mange vil synes, at prostitution er et erhverv, som det er helt i orden, at mormor, mor, søster, kone, kæreste (og den mandlige ditto) udøver, og som man lige snakker om hen over middagsmaden? Eller sagt mere direkte: Er det i orden, at erhvervsvejledere i folkeskolen og på gymnasiet siger til en dreng eller pige: ”Ved du hvad, jeg synes simpelthen, at prostitution lige er dig, så hvad siger du til en uges erhvervspraktik på det statskontrollerede bordel for at få det prøvet af?”

På samme måde som med tekst 1 vil jeg runde af med et par kritiske bemærkninger til at balancere vurderingen.

Den første gælder argumentationen i forbindelse med toposen ”Den lykkelige luder”, som også optræder i denne tekst.²³ I modsætning til hvordan uskikken ellers fremtræder, medgiver Westphalen at den lykkelige luder måske findes, og gendriver argumentet med at det opvejes af hensynet til de andre ulykkelige ofre for prostitution. Men så uddyber han sin argumentation i en sammenligning med kvinder der muligvis lever lykkeligt under sharialovgivning og slaveri. Problemet er her at de jo gør det under tvang! En mere ægte ment indrømmelse fra Westphalens side ville kræve en sammenligning med kvinder der har frihed til at vælge. Her er altså et analogiargument med en åbenlys svaghed.

Mit andet kritikpunkt gælder spørgsmålet om straf. Det berøres et par gange at der skal være en straf, men intetsteds i kronikken siges noget om hvad straffen skal være. Denne tavshed ser jeg som en alvorlig – og som den mest væsentlige – svaghed ved tekst 2.

Trods disse indvendinger finder jeg at kronikken langt bedre end tekst 1 lever op til den norm som jeg skitserede indledningsvis, kort sagt: at forsyne borgere med argumenter som giver et kvalificeret beslutningsgrundlag på en måde der appellerer til deliberativ stillingtagen. Der argumenteres på en måde som ikke kun tager sigte på en snæver målgruppe, men som bredt kan øge tilslutningen eller forekomme overbevisende inden for det temmelig heterogene publikum. For eksempel favner kronikken modtagere der går op i sagen af hensyn til prostituerede af *begge* køn, i modsætning til tekst 1 der alene fremstiller prostitution som mandens overgreb mod kvinden. Argumentationen vil desuden også i de fleste henseender passere testen hvor man holder den op mod andre relevante kompetente og rationelt indstillede publikummer – kvinder såvel som mænd der betragter prostitution som et

22 Jævnfør begrebet *presence*, Ibid. § 29 og s. 174-177.

23 Jævnfør Christian Kocks bidrag ovenfor.

større eller mindre problem – end de læsere af kronikken i *Politiken* som udgjorde det faktiske publikum i den givne konkrete situation. I forhold til Perelmans publikumsteori betragter jeg altså tekst 2 som eksempel på argumentation hvor det i høj grad lykkes at henvende sig til *partikulære* publikummer og *samtidig* appellere til den forestilling om rationalitet som det *universelle* publikum repræsenterer.

Til de fremlagte kvalitetsforskelle mellem de to tekster må det tilføjes at de ikke alene kan tilskrives teksternes forskellige genrebetingede format. I stedet for at bygge argumentationen op over hele ti modargumenter kunne forfatterne til det kortere debatindlæg jo have valgt en argumentation der gik mere i dybden end i bredden, og som gav plads til flere af de træk som tekst 2 fremviser.

Konklusion

Ved at holde de to tekster op mod hinanden har jeg indkredset nogle træk som jeg finder kendetegnende for god argumentation i offentlig debat. De overordnede kvaliteter som kronikken ifølge min analyse og vurdering illustrerer positivt, består i at retor formår balancegangen: at argumentere utvetydigt *for* det ene standpunkt i sagen, altså placere sig klart som *part* i det tvivlsspørgsmål som deler vandene, og samtidig argumentere *imødekommende* over for modsynspunktet. Der tilkendes *lydhørhed* over for modparten, en anerkendelse af at modstandpunktet eksisterer og kan have noget på sig. Den overbevisende debattør i offentlig debat markerer sig med Brockriedes udtryk som en 'restrained partisan'²⁴ og leverer argumentation der med Wayne Booths udtryk illustrerer 'lyttende retorik'.²⁵

24 Wayne Brockriede, "Arguing: The Art of Being Human" i: J. L. Golden et al. (red.). *Practical Reasoning in Human Affairs*. (Dordrecht: D. Reidel, 1986).

25 Wayne C. Booth. *The Rhetoric of Rhetoric: The Quest for Effective Communication*. (Chicago: University of Chicago Press, 2004).

Litteratur

- Blair, J. Anthony. "The Limits of the Dialogue Model of Argument" i: *Argumentation* 12 (1998), side 325-339.
- Booth, Wayne C. *The Rhetoric of Rhetoric: The Quest for Effective Communication*. Chicago: University of Chicago Press, 2004.
- Brockriede, Wayne. "Arguing: The Art of Being Human" i: J. L. Golden et al. (red.). *Practical Reasoning in Human Affairs*, side 53-67. Dordrecht: D. Reidel, 1986.
- Geist, Uwe. "Logos, ethos og pathos og deres sproglige realisering i tre teksteksempler" i: Jens Cramer et al. (red.). *M/K – Mod og Kvindehjerte. Festskrift til Mette Kumø 5. november 2002*, side 282-302. Århus: Forlaget Modtryk, 2002.
- Johnson, Ralph H. *Manifest Rationality: A Pragmatic Theory of Argument*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000.
- Jørgensen, Charlotte. "Debattens væsen og uvæsen. Om fjendtlighed i offentlig debat", i: *Retorik Studier* 10 (1995), side 3-43.
- Charlotte Jørgensen. "Hvem bestemmer hvad der er god retorik? Vurderingsinstanser i normativ retorik", i: *Rhetorica Scandinavica* 15 (2000), side 34-48.
- Jørgensen, Charlotte. "Interpreting Perelman's Universal Audience: Gross versus Crosswhite", i: *Argumentation* 23 (2009), side 11-19.
- Jørgensen, Charlotte, og Christian Kock. "The rhetorical audience in public debate and the strategies of vote-gathering and vote-shifting", i: Frans H. Van Eemeren et al. (red.). *Proceedings of the fourth International Conference of the International Society for the Study of Argumentation*, side 420-423. Amsterdam: Sic Sat, 1999.
- Jørgensen, Charlotte, Christian Kock og Lone Rørbech. *Retorik der flytter stemmer. Hvordan man overbeviser i offentlig debat*. 3. udgave, Retorikforlaget 2011 [1994].
- Jørgensen, Chalotte & Merete Onsberg. *Praktisk argumentation*. København: Nyt Teknisk Forlag, 2008; også på svensk: *Praktisk argumentation. Grundbok i retorisk argumentation*. Åstorp: Retorikförlaget, 2008.
- Perelman, Ch., og L. Olbrechts-Tyteca. *The New Rhetoric. A Treatise on Argumentation*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969.
- Voetmann, Vibe Klarup, og Pernille Kjær Jessen. "Prostitution skal kriminaliseres", i *Berlingske Tidende*, 21.04.2005.
- Westphalen, Sven-Åge. "Hvad gør vi med prostitution?", i: *Politiken*, 27.07.2009, <http://politiken.dk/debat/kroniker/ECE757321/kronik-skal-vi-tilbyde-erhvervspraktik-paa-bordeller/> (downloadet 28.01.2011).